

II

(Jogi aktusok, amelyek közzététele nem kötelező)

BIZOTTSÁG

A BIZOTTSÁG HATÁROZATA

(2003. december 16.)

a Franciaország részéről az EDF-nek és a villamosenergia- és gázipari szektornak nyújtott állami támogatásokról

(az értesítés a B(2003) 4637. számú dokumentummal történt)

(Csak a francia nyelvű változat hiteles.)

(EGT vonatkozású szöveg)

(2005/145/EK)

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA,

tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződésre és különösen annak 88. cikke (2) bekezdésének első albekezdésére,

tekintettel az Európai Gazdasági Térségről szóló szerződésre és különösen annak 62. cikke (1) bekezdésének a) pontjára,

miután felkérte az érdekelteket, hogy a fenti cikkeknek⁽¹⁾ megfelelően tegyék meg észrevételeiket és tekintettel ezekre az észrevételekre,

mivel:

- (3) 2002. október 16-i levelében a Bizottság az EDF ügyében hozott három közös határozatról tájékoztatta a francia hatóságokat⁽³⁾. Egyrészt a Bizottság, a Szerződés 88. cikkének (1) bekezdése alapján javasolta a francia hatóságoknak, hogy hasznos intézkedésként függessze fel azt a korlátlan állami garanciát, amellyel az EDF ipari és kereskedelmi jellegű közintézményi (EPIC) státusa értelmében minden kötelezettségvállalása keretében rendelkezik, amely kizárja minden, a nehéz helyzetben lévő vállalatokra vonatkozó szanalási és felszámolási jogszabály alkalmazását. Másrészt, a Szerződés 88. cikke (2) bekezdésének megfelelően, a Bizottság megindította a hivatalos kivizsgálási eljárást azzal az előnnyel kapcsolatban, amelyet az EDF azon társasági adó meg nem fizetése miatt élvezett, amely mérlegének az 1997-es átstrukturálásakor, adómentes címen a főellátási hálózatának (RAG) a felújítására létrehozott könyvtartalékainak egy része után vált esedékessé. A Bizottság végül felkérte a francia hatóságokat, hogy juttassanak el számára bizonyos információkat, amelyek a hivatalos vizsgálati eljárás keretében ennek az adókedvezménynek a kivizsgálásához szükségesek.

I. ELJÁRÁS

- (1) 2001. július 10-i levelében a Bizottság felkérte a francia hatóságokat, hogy juttassák el számára az Electricité de France (EDF) javára hozott, esetlegesen állami támogatási elemeket tartalmazó egyes intézkedésekre vonatkozó információkat.
- (2) 2001 júliusa és 2002 júniusa között számos levélváltásra került sor a Bizottság és a francia hatóságok között⁽²⁾. 2002 szeptember 3-án technikai értekezletet tartottak.

- (4) A Bizottság részére 2002. december 11-én eljuttatott észrevételeikben a francia hatóságok vitatták mindenféle állami támogatási elem meglétét az EPIC státusszal összefüggésben, és visszautasították a javasolt hasznos intézkedés meghozatalát. A francia hatóságok azt is vitatták, hogy az EDF 1997-ben adókedvezményben részesült volna. 2003. február 12-én ennek az adókedvezménynek a kivizsgálására technikai értekezletre került sor a Bizottság és a francia hatóságok között.

⁽¹⁾ HL C 280., 2002.11.16., 8. o. és HL C 164., 2003.7.15., 7. o.

⁽²⁾ Lásd HL C 280., 2002.11.16., 8. o.

⁽³⁾ HL C 280., 2002.11.16., 8. o.

- (5) 2003. április 2-án, miután a francia hatóságok visszaautózták a javasolt hasznos intézkedés meghozatalát, és az EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazásáról szóló, 1999. március 22-i 659/1999/EK tanácsi rendelet 19. cikkének (2) bekezdése alapján⁽⁴⁾, a Bizottság hivatalos vizsgálati eljárás beindításáról határozott, melyet a Szerződés 88. cikkének (2) bekezdése irányoz elő, az EDF részéről élvezett korlátlan állami garanciával kapcsolatban abból a körülményből kiindulva, hogy az nem vonható csődeljárás alá⁽⁵⁾. 2003. június 12-i levelükben a francia hatóságok eljuttatták a Bizottság részére az ennek a hivatalos vizsgálati eljárásnak a keretében tett észrevételeiket.
- (6) 2003. november 11-i levelükben, amelyet a 2003. november 21-i és 2003. december 11-i levelek egészítettek ki, a francia hatóságok értesítették a Bizottságot, hogy megreformálták a villamosenergia- és gázipari szektorban érvényes nyugdíjrendszert (IEG), és eljuttatták számára azt a jogszabályi rendelkezést, amellyel az EDF-et általános jogi státusszal rendelkező gazdasági társasággá kívánják átalakítani. Közik, hogy e két reformintézkedés ugyanabban a törvénytervezetben fog szerepelni. 2003. december 16-i levelében a francia kormány megerősítette, hogy javasolni fogja a Parlamentnek a jelenleg közintézményi státusban lévő EDF jogi státusának átalakítására vonatkozó rendelkezések meghozatalát, általános jogi státusszal rendelkező társasággá, úgy, hogy az 2005 január 1. előtt alkalmazható legyen.
- (7) 2003. november 17-én a Bizottság, a francia hatóságok és EDF képviselői között egy újabb technikai értekezletre került sor arról az adókedvezményről, amelyet EDF élvez. A francia hatóságok e kérdésben 2003. november 20-i levelükben kiegészítő információkat is közöltek.
- kezik Franciaországban, és 8,9 milliával Európa többi részében. Az energiaszolgáltatás területén működő legjelentősebb európai leányvállalatai az EDF Energy (Nagy-Britannia), és az EnBW (Németország), de az EDF részeselekkel rendelkezik számos más európai vállalatban is.
- (10) Az EDF 1946. április 8-án, a 46-628-as törvény alapján, mint ún. EPIC vállalat alakult meg. Franciaországban a közjogi státusú, jogi személyiségű társaságok, melyekhez az EPIC társaságok is tartoznak, nincsenek alávétve a nehéz helyzetben lévő vállalatok szanálására és felszámolására vonatkozó általános érvényű jogszabályoknak.
- (11) A fizetésektelenségi és csődeljárások alkalmazhatatlansága a közjogi státusú jogi személyiségű társaságokra abból az általános elvből fakad, hogy a XIX. század vége óta a francia jog által közjogi személyiségeknek elismert társaságok javait nem lehet lefoglalni⁽⁶⁾.

B) Az IEG ágazat nyugdíjrendszerének reformja

- (12) A francia hatóságok értesítették a Bizottságot, hogy meg kívánják reformálni az IEG ágazat nyugdíjrendszerét.
- (13) Az IEG ágazat jelenlegi nyugdíjrendszere egy különleges rendszer, amely eltér a társadalombiztosítás általános rendszerétől. Egy felosztási jellegű rendszerről van szó, amelyet az alkalmazottak befizetéseiből és az ágazathoz tartozó vállalatok hozzájárulásából finanszíroznak („kiegyszívó hozzájárulás”), melyet a bértömegük arányában határoznak meg, és amelynek célja, hogy minden évben egyensúlyba hozzák a rendszer nyugdíjterhét. Bár az egész szektorra érvényes, ezt a nyugdíjrendszert egy közös hivatal kezeli, amely az EDF-hez és a Gaz de France-hoz (GDF) (Francia Gázszolgáltató) kapcsolódik.
- (14) A francia hatóságok által bejelentett reform egy országos hatáskörű paritásos társadalombiztosítási szerv, a Villamosenergia- és Gázipari Országos Nyugdíjpénztár felállítását irányozza elő, mely független az EDF-től és a GDF-től, amely magánjogi jellegű jogi személyiséggel rendelkezik, és amelyre a társadalombiztosítási törvénykönyv érvényes. Az IEG ágazat minden alkalmazottjának és munkaadójának kötelezően ehhez a nyugdíjpénztárhoz kell majd tartoznia.

II. AZ ÉRINTETT INTÉZKEDÉSEK LEÍRÁSA

A) A korlátlan állami garancia

- (8) Az EDF Franciaország egész területén állít elő, szállít és szolgáltat villamos energiát. Az EDF az európai energetikai piacon és az ahhoz kapcsolódó piacokon az egyik legjelentősebb vállalatcsoport. A csoport Kínában, Egyiptomban, Argentínában, Brazíliában, Mexikóban és az Amerikai Egyesült Államokban is jelen van.
- (9) 2002-ben az EDF 48,4 milliárd euro üzleti forgalmat realizált; a csoport 32,5 millió fogyasztóhellyel rendelkezik.

⁽⁴⁾ HL L 83., 1999.3.27., 1. o. A 2003-as csatlakozási okmánnyal módosított rendelet.

⁽⁵⁾ HL C 164., 2003.7.15., 7. o.

⁽⁶⁾ Tribunal des conflits (Érdekközvetési Bíróság), Gignaci Csatorna Szakszervezeti Szövetség, 1899. december 9., Rec. p. 731.; Fellebbviteli Bíróság, Civ 1ère, Geológiai és Bányászati Kutatóközpont „BRGM Société Lloyd Continental”, 1987. december 21., Bull. civ. I, n° 348; Párizsi Fellebbviteli Bíróság, Sté PDG és B., 1991. február 15., n° 9021744, DA 1991, n° 184.

(15) A reform gazdasági téren két típusú jogot különböztet meg:

— az ún. „alapjogok” az általános jog szerinti nyugdíj-rendszerek keretében érvényesülnek (a társadalombiztosítás általános rendszere és a kötelező kiegészítő rendszerek) egy, az általános jog szerinti átállási befizetés ellenében,

— az IEG ágazatra jellemző különleges jogok, amelyek túlmutatnak az általános rendszerben és a kötelező kiegészítő rendszerekben érvényesíthető jogokon. Ezek a különleges jogok azok tehát, amelyek az IEG különleges rendszere és az alapjogok közötti különbséget jelentik.

a) Az alapjogok

(16) Ami az alapjogokat illeti⁽⁷⁾, a reform előírja, hogy az IEG rendszert az általános rendszerhez kell kapcsolni (A bérből és fizetésből élők öregségi biztosítási országos nyugdíjpénztára – CNAV) és a kötelező kiegészítő rendszerekhez (A vezetői nyugdíjintézetek általános szövetsége – AGIRC és a Kiegészítő nyugdíjrendszerek szövetsége – ARRCO). Ezek a rendszerek fizetik majd az ágazat dolgozóinak az alapjogok szerinti szolgáltatásokat egy, az ágazat vállalatai részéről történő átállási befizetés ellenében.

(17) A társadalombiztosítási szervek határozzák meg ennek a kapcsolódásnak a technikai módozatait, a befogadó rendszerek pénzügyi semlegességének perspektívájában⁽⁸⁾. E

⁽⁷⁾ Az alapjogok jelenlegi pénzügyi tömege az IEG ágazat esetében [...] (Bizalmas információk) összeget tesz ki. A finanszírozandó nyugdíjtömeg aktualizált összege, 3%-os reálárfolyamon, a reform időpontjában megszerzett jogoknak felel meg. A megjelölt összegek a 2003. január 1-jei állapotot tükrözik; ezeket tehát ki kell igazítani a megszerzett jogoknak és a reform megvalósításáig kifizetett szolgáltatásoknak megfelelően.

⁽⁸⁾ Az Országos Számvetési Tanács 2003. április 1-jén elfogadta a 2003-R.01-es ajánlást, a nyugdíjkötelezettségek és hasonló előnyök könyvelési és értékelési szabályairól, amely meghatározza többek között a tárgyban megvalósítandó értékelések módját. Mivel alkalmazandó aktualizálási árfolyamról van szó, ezt egy záraskori piaci árfolyamra való hivatkozással kell meghatározni, első kategóriás vállalati kötvények alapján hosszú távon, melyek összegegyeztethetőek a kötelezettségek időtartamával, vagy ennek hiányában az államkötvények hosszú távú árfolyamára való hivatkozással. Ebben az esetben tehát egy 3%-os aktualizálási árfolyam alkalmazása a lehetséges értékek alsó értéksávjába illeszkedik.

kapcsolódás történhet a terhelési mutatók vagy a terhelési viszonyok módszere szerint, amelyeket a francia társadalombiztosítási szervek más kapcsolódások esetében már alkalmaztak⁽⁹⁾.

(18) 2003. december 11-i levelükben a francia hatóságok kijelentették:

„A francia hatóságok vállalják annak biztosítását, hogy a villamosenergia- és gázipari ágazat és az általános jogi rendszerek (a befogadó rendszerek) közötti megállapodások, valamint minden egyéb ezzel kapcsolatos intézkedés az állam és annak minden részére vonatkozóan pénzügyileg semleges lesz.”

b) A különleges jogok

(19) Ami a különleges jogokat illeti⁽¹⁰⁾, a reform megkülönbözteti a jövőbeni különleges jogokat és a múltbeli különleges jogokat.

(20) A jövőbeni különleges jogok, amelyek az ágazat reform utáni alkalmazottaira vonatkoznak majd, teljes mértékben a vállalatokat terhelik, változatlan feltételek mellett, bármilyen legyen is ezeknek a bértömeg alakulásával összehasonlított növekedése.

⁽⁹⁾ A CNAV-nál jelenleg érvényes módszer, hogy összehasonlítják, az értékelés időpontjában, a már megszerzett jogok jelenlegi valószínűsített értékét és a befizetési kapacitást egy évre vonatkozóan, melyet a befizetők átlagos életkorával modulálnak, és ezt úgy az integrálandó rendszer, mint a befogadó rendszer vonatkozásában elvégzik. Abban a feltételezett esetben, ha az IEG rendszer terhelési mutatója magasabb, mint az alaprendszeré, belépési illetéket számítanak ki, amely annak az összegnek felel meg, amelyet az IEG rendszer terhének jelenlegi értékéből levonva lehetővé válik, hogy kiegyenlítsék a CNAV rendszer terhelési mutatóját a CNAV+IEG terhelési mutatójával a művelet után esedékes számítást megelőzően.

Az AGIRC és az ARRCO szervezetek esetében jelenleg használt módszer a 25 évre kivetített szolgáltatási/befizetési terhelési viszonyok összevetése egyrészt kiegészítő rendszereknél, másrészt az IEG-nél. A jogok átvétele lehet minimális vagy maximális. Minimális átvétel esetén, ha az integrált rendszer terhelési viszonya kedvezőtlenebb, mint a befogadó rendszeréé, az áthelyezett alapjogokhoz kapcsolódó szolgáltatásoknál csökkentést érvényesítenek. Egy ilyen csökkentés automatikusan megnöveli a vállalat által megtartott jogokat. A vállalatok tehát továbbra is felelősek lesznek az alapjogokkal kapcsolatos azon szolgáltatásokért, amelyeket nem vittek át az általános jog szerinti rendszerbe. Maximális átvétel esetén, még ha az integrált rendszer terhelési viszonyai kedvezőtlenebbek is, mint a befogadó rendszeréé, az összes alapjogot átviszik, de az integrált rendszernek akkor egy értéktöbblet-térítést kell fizetnie, hogy lehetővé tegye a kapcsolódás pénzügyi semlegességét. Ebben az esetben, ha a jogok átvétele a „maximális” modell szerint történik, ezen értéktöbblet-térítés összegének a felbecsülése az általános jogi rendszerek felé az alábbi sávban helyezkedik el [...].

⁽¹⁰⁾ A finanszírozandó különleges jogok jelenlegi pénzügyi tömege, az IEG ágazat esetében, [...] összeget tesz ki.

- (21) A villamosenergia- és a gáz szállításával és elosztásával foglalkozó dolgozók múltbeli különleges jogait, amelyek a reform időpontjában megszerzett jogoknak minősülnek, már nem az ágazat vállalatai által fogják finanszírozni, hanem egy tarifa szerinti befizetés útján. Ennek az alapja, minden végfogyasztónál, a villamosenergia- és gázszolgáltató hálózat tarifájának egy része, amelyet közvetlenül rá terhelnek ki, és amely független a ténylegesen fogyasztott energiamennyiségtől. Ezt a végfogyasztó felé a villamos energia vagy a gáz továbbításának szolgáltatásáért számlázó szervezet szedi be, és azt közvetlenül és teljes mértékben az IEG ágazat új nyugdíjpénztára kapja meg.
- (22) A nem a szállításban és szolgáltatásban alkalmazottak múltbeli különleges jogait, amelyek a reform idején megszerzett jogoknak minősülnek, továbbra is az ágazat vállalatai finanszírozzák. A reform idején, e különleges nyugdíjjogosultságoknak a finanszírozását véglegesen elosztják az ágazat minden vállalata között két kritérium alapján: a bértömeg és a vállalatok által foglalkoztatott IEG státusú személyzet alkalmazásának időtartama.
- (23) Egyébként a bejelentett reform előírja, hogy az állam garantálja az összes múltbeli jogosultságnak megfelelő nyugdíjnak a kifizetését. Ezt a végső soron belépő garanciát a villamosenergia- és gázipari országos nyugdíjpénztárnak, nem pedig a vállalatoknak nyújtják. Csak akkor vehető igénybe, ha megállapítást nyert egy vállalat fizetéseképtelensége, és ha egy bizonyos plafonértékhez kötött vállalkozói szolidaritási mechanizmusnak az előzetes felállítása megtörtént.

C) Az EDF azon társasági adó meg nem fizetése miatt élvezett előnye, amely adómentesség címen a főellátási hálózatának (RAG) a felújítására létrehozott könyvtartalékainak egy része után volt esedékes

- (24) 1987-ben, arra hivatkozva, hogy 1956-ban a főellátási hálózatot (RAG) koncessziós szerződés keretében kapta meg, az EDF módosította könyvelési rendszerét, és a RAG-ra elkülönített eszközeit a mérleg „koncessziós javak” rovatába sorolta. Az EDF tehát ezekre az eszközökre a koncesszióba adott, és a koncesszió lejártakor az államnak visszajuttatandó javakra Franciaországban érvényes különleges könyvelési szabályokat alkalmazta, és adómentesen tartalékot képzett a RAG felújítására.
- (25) Az 1997. november 10-i 97-1026-os törvény ugyanakkor megállapította, hogy az EDF-et 1956 óta a RAG tulajdonosának kell tekinteni. Az 1987-től 1996-ig fennállt, a koncesszióba adott javakra vonatkozóan létrehozott könyv szerinti tartalékok ezáltal tárgyakat veszítették.
- (26) 1997-ben az EDF könyvelésében kétféle tartalék szerepelt, amelyeket a RAG felújítására adómentesen képeztek:
- még fel nem használt tartalékok 38,5 milliárd francia frank (FRF) összegben, és a koncesszióba adó járandósága, amelyek a már megvalósított felújításokra vonatkoznak, és amelyeknek az összértéke 18,345 milliárd FRF.
- (27) Mivel ezek a tartalékok tárgyakat veszítettek, a francia hatóságok egy törvénnyel és egy miniszteri szintű határozattal átstrukturálták az EDF mérlegét.
- (28) Elsősorban, az 1997. november 10-i 97-1026 sz. törvény úgy rendelkezik, hogy „1997. január 1-jén a RAG koncesszióba adott eszközeinek természetbeni értéke, amely az EDF mérlegének passzívumok oldalán szerepelt, a megfelelő felértékelési eltérésektől mentes nettó értékben a »tőkeadományok« rovatban szerepel”. Azt írja tehát elő, hogy a tartalékoknak az a része, amely megfelel a koncesszióba adó járandóságának, tőkejuttatásnak minősül, és ezáltal mentes a társasági adó alól.
- (29) Másodsorban a gazdasági, pénzügy- és iparügyi miniszter, a költségvetési államtitkár és az iparügyi államtitkár az EDF-hez intézett 1997. december 22-i levele (a továbbiakban: „a gazdasági miniszter levele”), az EDF mérlege felső részének a 97-1026 sz. 1997. november 10-i törvény szerinti, az 1. mellékletbe foglalt átstrukturálásával indokolja, hogy:
- „— A »koncesszióba adó járandósága« rovat átcsoportosítása (18 345 563 605 F):
- A 14 119 065 335 F értékben a koncesszióba adott RAG természetbeni eszközeinek tőkeadományként való konszolidálása.
- A RAG felértékelési eltéréseinek az összevonása 1959-től (2 425 MF) és 1976-tól (nem amortizálható tárgyi eszközök: 97 MF) a „RAG felértékelési eltérések” rovatból, melynek az összege így 1 720 MF-ről 4 145 MF-ra változik.
- Az amortizálható tárgyi eszközökre vonatkozó szabály szerinti tartalékok összevonása 1976-tól (1 704 MF), mely rovat így 877 MF-ről 2 581 MF-ra változik.
- Az indokolatlan felújítások rovat tartalékainak (38 520 943 408 F) átsorolása, az Országos Számviteli Tanács 1997. június 18-i 97-06 sz., a könyvvizetési változásokról szóló állásfoglalása szerint.”

(30) A gazdasági miniszter levelének 3. melléklete az EDF mérlege átszervezésének az adókövetkezmenyeit is megállapítja. Megállapítható a nettó eszközök megváltozása azzal, hogy a 38,5 milliárd FRF összegű fel nem használt felújítási tartalékokat átcsoportosították, és azt az 1997-ben érvényes 41,66 % kulccsal a társasági adó hatálya alá helyezték.

(31) Így a 38,5 milliárd FRF összegű még fel nem használt tartalékokat a francia hatóságok a szokásos rendszer szerint megadóztatták, akkor, amikor a koncesszióba adó járandóságának megfelelő tartalékokat nem adóztatták meg.

(32) Az 1997. november 10-i 97-1026 sz. törvénynek és a gazdasági miniszter levelének megfelelően a felértékelési eltéréseket a „Saját tőke” rovatba helyezték át, adókövetkezmeny nélkül, mivel azok adómentes körben, vagy az 1959-es és az 1976-os felértékelési törvényeknek megfelelően pénzügyileg semleges körben realizált felértékelési többletértéknek feleltek meg.

(33) Az EDF mérlege átstrukturálásának a keretében a francia hatóságok az Országos Számviteli Tanács 1997. június 18-i, a könyvelési módszerekről, a becslések változásairól, az adózási opciók változásairól és a hibák kijavításáról szóló 97.06 sz. állásfoglalását követték (a továbbiakban: „az Országos Számviteli Tanács állásfoglalása”), amely megállapítja, hogy a könyvelési hibák kijavítását, amelyek természetüknél fogva múltbeli hibák könyvelésével kapcsolatosak, „abban a gazdasági évben kell lekönnyelni, amikor azokat megállapítják”.

(34) 2002. október 15-i felszólításában a Bizottság kérte a francia hatóságoktól mindazoknak a dokumentumoknak, információknak és adatoknak a közlését, amelyek szükségesek e támogatási intézkedés számviteli kezelésének értékeléséhez, és elsősorban a francia Számvevőszék EDF-ről szóló bizalmas jelentéseinek teljes példányait. A francia hatóságok e jelentésekből csupán kivonatokat közöltek, azzal az indokkal, hogy csak ezek a kivonatok voltak összefüggésben a Bizottság vizsgálatával, és hogy az „Állami Számvevőszék EDF-ről készített külön jelentései olyan név szerinti elemeket tartalmaznak, amelyek a gazdasági titok körébe tartoznak”.

(35) A Bizottság megállapítja, hogy az átadott dokumentumok tartalmát jelentős mértékben megcsonkították. Emlékeztet arra, hogy nem a tagállamra, hanem a Bizottságra tartozik, hogy megállapítsa, milyen mértékben vonatkoznak ezek a dokumentumok az általa folytatott vizsgálatra. Egyébként az üzleti titok körébe tartozó információk léte nem képez indokolt okot e dokumentumok Bizottság részére történő átadásának megtagadására,

mivel magát a Bizottságot is köti az üzleti titok bizalmas kezelésének kötelezettsége. Ha egy tagállam megtagadja egy dokumentum átadását a Bizottságnak, ez azt eredményezi, hogy a Bizottság, a 659/1999/EK rendelet 13. cikkének (1) bekezdése szerint, csupán a rendelkezésére álló információk alapján hozza meg határozatát.

III. EGY ÉRDEKELT HARMADIK FÉL ÉSZREVÉTELEI

(36) 2003. január 6-i levelében a Hőenergia-termelők Független Szakszervezete (SNPIET) észrevételeket küldött a Bizottsághoz az EDF nem fizetése miatt hivatalosan megindított eljárás keretében, miután 1997-ben, adómentes címen a főellátási hálózatának (RAG) a felújítására létrehozott könyvtartalékainak egy része után esedékes társasági adót az EDF nem fizette meg. Ezen észrevételek szerint az EDF tevékenysége során, ellenében az 1946. április 8-i 46-628 sz. törvény rendelkezéseivel, nem tartotta magát az ipari és kereskedelmi vállalatokban szokásos szabályokhoz.

IV. A FRANCIA HATÓSÁGOKNAK A HIVATALOS VIZSGÁLATI ELJÁRÁS KERETÉBEN TETT ÉSZREVÉTELEI

(37) A francia hatóságok a két hivatalos vizsgálati eljárás keretében eljuttatták a Bizottsághoz az észrevételeiket.

A) Korlátlan állami garancia

(38) A francia hatóságok a 2003. június 12-i levélben juttatták el észrevételeiket a Bizottsághoz, melyben, mielőtt kiegészítik azokat, megismétlik a 2002. december 11-i levelükben kifejtett érveket.

(39) 2002. december 11-i levelükben a francia hatóságok hosszasan, az alábbi érvekre támaszkodva cáfolták a támogatás meglétét:

a) Az adminisztratív korlátozásokról és a közjogi jogállású jogi személyiségek által az ítéletek végrehajtásáról szóló 1980. július 16-i 80-539. sz. törvény szerint egy EPIC társaság saját vagyonával felel az adósságaiért. Ha nincs elég hitele, az EPIC feladata a szükséges források előteremtése, vagy úgy, hogy más kiadásokra rendelkezésre álló hiteleket von el, vagy úgy, hogy növeli a forrásait. Mulasztás esetén a felügyeleti hatóság figyelmeztetést intéz az EPIC-hez, hogy cselekedjék. Ha ez eredménytelen marad, hivatalból intézkedik a kiadás utalványozásáról, miután szükség esetén felszabadította a szükséges forrásokat. A francia hatóságok szerint az állam nem lép tehát az EPIC helyébe, hogy visszafizesse annak adósságait; mindössze annyit tesz, hogy mulasztás esetén elrendeli a kiadás teljesítését.

- b) Nem maga az EPIC státus jelent támogatást, hanem azok a kedvezőbb hitelfeltételek, amelyeknek a felvételét az elősegíti. Ugyanakkor a Bizottság nem mutatta ki, hogy az EPIC státus különleges rendszere miként tette ténylegesen lehetővé az EDF számára, hogy egy adott kölcsönhöz vagy egy, a vállalat által vállalt szerződéses pénzügyi kötelezettséghez kapcsolódó tényleges előnyben részesüljön.
- c) A Bizottságnak az EPIC társaságok előjogainak és kötelezettségeinek a globális értékelését kellett volna elvégeznie, és nem csupán arra korlátozódnia, hogy bizonyos privilégiumokra mutasson rá. Az EPIC társaságok ugyanis bizonyos alapszabályszerű kényszerítő körülményeknek vannak alávetve, mint a sajátossági elv, vagy megegyezéssel záradékok tilalma, amely a gazdasági vállalkozásokhoz képest hátrányt jelent számukra. Ugyanakkor a Bizottság nem veszi figyelembe a közszolgálati kötelezettségeket, amelyek az EDF-et sújtják.
- d) Ha meg lehetne állapítani az állam egy burkolt garanciájának a létét, arra mindenképpen szükség is lenne a közszolgáltatások folyamatosságának biztosítására.
- e) A Bizottság határozata megfosztja a Szerződés 295. cikkét annak hasznos tartalmától és ellentmond az egyenlő bánásmód elvének, amennyiben összemossa a közszolgálati és a gazdasági vállalatokat, amelyek helyzete pedig nem hasonlítható össze.
- (40) 2003. június 12-i levelükben a francia hatóságok egyéb, az alábbiakban kifejtett elemeket vetettek fel.
- (41) Ami az állami forrásokat illeti, a francia hatóságok tévesnek ítélik a Bizottságnak az 1980. július 16-i 80-539 sz. törvényről adott interpretációját. Emlékeztetnek arra, hogy egyetlen jogszabály és egyetlen jogalkalmazási döntés sem írja elő vagy szentesíti bármilyen automatikus garancia meglétét az EDF javára, illetve általában az EPIC társaságok javára. Megerősítik, hogy az 1980. július 16-i 80-539 sz. törvénynek sem tárgya, sem hatása, hogy az államra hárítson át valamely adósságot, és emlékeztetnek arra, hogy még amikor közszolgálati jogi személyek Franciaországban igen nagy pénzügyi nehézségekkel küzdöttek is, pénzügyi megoldásokat találtak anélkül, hogy állami intervencióra került volna sor. Ezenkívül úgy látják, hogy a tény, miszerint egy felettes állami szervnek lehetősége van, hogy megnövelje egy pénzügyi nehézségekkel küzdő közszolgálati társaság forrásait, nem elegendő annak kimutatására, hogy fennállna az állam végső soron belépő garanciája, vagy akár az állami forrásoknak a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése szerinti jelenléte.
- (42) Ami a szelektív előnyt illeti, a francia hatóságok rámutatnak arra, hogy a vitatott állami támogatás szelektivitási eleme nem jellemző. Kiemelik egyrészt, hogy az 1980. július 16-i 80-539 sz. törvény révén létrejött rendszer az általános gazdasági rendszerbe illik, amely a francia jogok abból az elvéből vezethető le, hogy a közszolgálati társaságok javai nem foglalhatók le. Másrészt úgy látják, hogy a Bizottság nem tudja kimutatni, hogy a francia hatóságok bármiféle saját belátás szerinti hatáskörrel rendelkeznének annak eldöntésére, hogy hivatalból egy bizonyos összeget ítéljenek meg, amelyet egy jogalkalmazási határozat következményeképpen, egy közszolgálati társaság részére kellene kifizetni.
- (43) A francia hatóságok ezáltal újból vitatják a Bizottságnak azt az állítását, miszerint az EDF, saját EPIC státusából adódóan, az állam korlátlan garanciáját élvezné, ami a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése szerint támogatásnak minősül.
- B) A főellátási hálózatának (RAG) felújítására adómentesen képzett tartalékai egy része után esedékes társasági adó meg nem fizetése az EDF részéről**
- (44) A francia hatóságok 2002. december 11-i levelükben juttatták el észrevételeiket a Bizottságnak. Vitatják az 1997. évi, az adómentes címen a főellátási hálózatának (RAG) a felújítására létrehozott könyvtartalékai egy része után esedékes adó be nem fizetésének állami támogatás jellegét.
- (45) Egyebekben a francia hatóságok vitatják a RAG felújítására képzett tartalékok Bizottság által hivatkozott összegét. A francia hatóságok egyébként azt állítják, hogy még a RAG felújítására képzett tartalékok formájában nyújtott dotáció hiányában is, az EDF nem lett volna abban a helyzetben, hogy 1987 és 1996 között a társasági adót megfizesse, mivel rendkívül deficit volt. Ezenkívül, mivel az állam egyidejűleg az EDF tulajdonosa és a RAG koncesszióba adója, úgy ítélték meg, hogy a koncesszióba adó járandósága nem jelentett számára egy valóban kifizetendő adósságot. Következésképpen, az 1997-es mérleg átstrukturálása során ezeket a koncesszióba adót illető járandóságokat az EDF saját tőkéjébe utalták, hogy korrigálják annak alultőkésítetttségét, de anélkül, hogy azt a társasági adónak alávetették volna. A francia hatóságok szerint az 1997-es könyvelési átstrukturálást lehet úgy értelmezni, hogy az a részleges adómentesítés összegével megegyező mértékű kiegészítő tőkejuttatás.

(46) A francia hatóságok azt is vitatják, hogy az állam bevételeit 1987 és 1996 között a kérdéses tartalékok képzése miatt indokolatlanul csökkentették volna. Rámutatnak, hogy még ha a nettó eredmény magasabb is lett volna, az állam bevételei ezáltal nem növekedtek volna, mert ez alatt az időszak alatt az állam felé történő befizetések nem a vállalat nettó eredményének előre meghatározott százalékában voltak előírva. Ezt a befizetési szintet az állam abszolút értékben, szabadon határozta meg, és a vállalat pénzügyi helyzetétől függően akár úgy is dönthetett, hogy erre ne kerüljön sor. Ezenkívül ezt a befizetést nem terhelték kötelezően az egyes gazdasági években realizált nettó eredményre. Ebben a perspektívában, és tekintettel az EDF folyamatos deficitjére, a francia hatóságok kiemelik, hogy az állam végül is 1987 és 1996 között olyan osztalékhoz jutott a vállalattól, amelynek a szintje jelentős mértékben meghaladta az általános jog szerinti gazdasági társaságoknál meglévő határértékeket.

(47) A francia hatóságok úgy látják, hogy még abban az esetben is, ha a RAG felújítására képzett tartalék előnnyel is járt, úgy kell felfogni, hogy ezt semmissé tette a társasági adó 1997-ben megemelt összegének a kifizetése. Úgy látják, hogy az 1987–1996-os időszakban az EDF összességében nagyobb összeget fizetett be az államnak, mint amelyet a gazdasági jog szerinti azon társaságok fizettek volna be társasági adó formájában, amelyek nem képeztek volna tartalékot a RAG felújítására, és amelyek a részvénytulajdonosainak az adózás utáni nettó eredményből 37,5 %-os osztalékot fizettek volna.

(48) Egyébként a francia hatóságok úgy látják, hogy amennyiben indokolatlan előny megállapítására kerülne sor, egy meglévő, nem pedig egy új előnyről lenne szó, mégpedig a tízéves elévülés miatt, amit a 659/1999/EK rendelet 15. cikke ír elő, és amely az első támogatási elem nyújtásától számítandó. Mivel a Bizottság első információs kérelmének dátuma 2001. július 10., az 1991 előtt esetlegesen nyújtott támogatási elemek elévültnek tekintendők. A francia hatóságok szerint a jogalkotó 1997-es intervenciója nem eredményezte ennek az elévülésnek a megszakadását, mert csak a Bizottság intézkedései járhatnak ezzel a következménnyel. Végül a francia hatóságok úgy látják, hogy mindenképpen egy meglévő támogatásról lenne szó, mivel erre azt megelőzően került sor, hogy a villamosenergia-ipari piacot liberalizálták volna.

(49) 2003. november 20-i levelükben a francia hatóságok emlékeztetnek arra az érvelésükre, hogy az újraértékelési eltérések szerepelnek a társaság számláiban a koncesszióba adó járandóságának megfelelő összegben, és hogy érvényesíteni kell az elévülési elvet. Ezenkívül azt állítják, hogy a társasági adónak az a mértéke, amit az EDF mérlegének átstrukturálásakor alkalmazni kellett volna az 1996-os ráta (ami 36,67 % volt), és nem az 1997-es ráta (ami 41,66 % volt). Úgy ítélik meg ugyanis, hogy ezt az átstrukturálást az 1997. december 23-án benyújtott adóbevallás alapján végezték el, az 1996-os gazdasági év lezárása után, de még az 1997-es gazdasági év lezárása előtt.

(50) A francia hatóságok vitatják tehát a Bizottságnak azt az állítását, miszerint az EDF 1997-ben előnyhöz jutott volna a főellátási hálózatának (RAG) felújítására adómentesen képzett tartalékai egy része után esedékes társasági adó meg nem fizetése miatt.

C) A francia hatóságok megjegyzései az érdekelt harmadik fél észrevételeiről

(51) Egy 2003. január 21-i levélben a SNPIET észrevételeit a francia hatóságok tudomására hozták. 2003. február 21-i levelükben a francia hatóságok megjegyzéseket fűztek az észrevételekhez, rámutatva egyrészt, hogy a SNPIET észrevételeinek a legnagyobb része nem vehető figyelembe, mivel azok nem a hivatalosan megnyitott eljárásra vonatkoznak, másrészt, hogy a SNPIET a hivatalosan megnyitott eljárás vonatkozásában semmilyen új elemet nem tár a Bizottság elé, és ennek következtében semmilyen észrevétel megtétele sem indokolt.

V. ÁLLAMI TÁMOGATÁSOK MEGLÉTÉNEK ÉRTÉKELÉSE

(52) A Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése⁽¹¹⁾ úgy rendelkezik, hogy „a közös piaccal összeegyeztethetetlenek azok a bármilyen formában is nyújtott állami, vagy állami források felhasználásával nyújtott támogatások, amelyek hatással vannak a tagállamok közötti kereskedelemre, amelyek meghamisítják a versenyt, vagy annak meghamisításával fenyegetnek, mert egyes vállalatokat, vagy egyes termeléseket előnyben részesítenek”. Annak meghatározására, hogy egy adott intézkedés a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése szerint állami támogatásnak minősül-e, a Bizottság az alábbi kritériumok szerint végzi el értékelését: az intézkedés állami eredete, és közforrások felhasználása, előny nyújtása bizonyos vállalatoknak vagy bizonyos szektoroknak, ami a verseny torzítását eredményezi, és amely hatással van a tagállamok közötti kereskedelemre.

(53) A Bizottság emlékeztet itt azokra az elemekre, amelyeket a hasznos intézkedésre tett javaslatában és a hivatalos vizsgálati eljárás megnyitásában már kifejtett⁽¹²⁾.

(54) Ez a döntés nem befolyásolja az Európai Atomenergia-közösség létrehozásáról szóló szerződés rendelkezéseinek az alkalmazását és a betartását.

1. Az EDF-nek nyújtott korlátlan állami garancia

a) Állami források

(55) Az EDF az 1946. április 8-i, a villamosenergia- és gázipar államosításáról szóló 46-628 törvény szerinti megalakítása óta egy EPIC státusszal rendelkező társaság. Mint minden közszolgálati társaság, az EDF sincs alávetve az általános jog szerinti kollektív eljárásoknak.

⁽¹¹⁾ A Szerződés 87. cikkének (1) bekezdésére történő hivatkozást úgy kell tekinteni, mint amely az Európai Gazdasági Térségről szóló szerződés 61. cikkére is hivatkozik.

⁽¹²⁾ Lásd az 1. oldal alján található megjegyzést.

- (56) A Bizottság közleménye arról, hogy az EK-Szerződés 87. és 88. cikkét alkalmazni kell az állami támogatások garancia formájában történő nyújtására⁽¹³⁾ (a továbbiakban: „a garancia formájában nyújtott állami támogatásokról szóló közlemény”) 2.1.3. pontjában úgy rendelkezik, hogy „garancia formájában nyújtott támogatásnak minősülnek az azoknak a vállalatoknak nyújtott kedvezőbb hitelek, amelyeknek a jogi státusa kizárja, hogy a csődeljárás, vagy a fizetéseketelenségi eljárás beindítását, vagy kifejezetten állami garanciát, vagy a veszteségeknek az állam általi fedezését írja elő”. Az állami támogatás megléte tehát megállapítandó, amikor a fenti feltételezett helyzetek bármelyike bekövetkezik.
- (57) A Bizottság úgy látja, hogy a tény, miszerint az EDF vonatkozásában nem indítható szanalási vagy hivatalos felszámolási eljárás, vagyis hogy nem mehet csődbe, egy általános garanciával egyenértékű, amely a vállalat kötelezettségvállalásainak az egészére érvényes. Egy ilyen garancia a piaci szabályok szerint semmilyen tértetésnek sem lehet tárgya. Ez a garancia, amely mindenre kiterjed, amely időben és összegében korlátlan, állami támogatásnak minősül.
- (58) A garancia formájában nyújtott állami támogatásokról szóló közlemény értelmében a 87. cikk (1) bekezdése értelmezésében támogatás áll fenn, még akkor is, ha az államnak a nyújtott garancia címén nem kell kifizetést teljesítenie. A támogatást akkor nyújtják, amikor a garanciát felajánlják, azaz az EDF esetében annak EPIC társaságként történt megalakításakor, ami kizárja a fizetéseketelenségi és a csődeljárás alkalmazását. Az állam által az EDF-nek nyújtott korlátlan garancia eszerint egy törvényből ered.
- (59) A hasznos intézkedésre vonatkozó és a hivatalos vizsgálati eljárás elindítására vonatkozó döntésében a Bizottság már meglévő támogatásnak minősítette az EDF javára fennálló korlátlan garanciát. Ugyanis a 659/1999/EK rendelet 1. cikke értelmében meglévő támogatásnak minősül minden olyan támogatás, amely a Szerződésnek az érintett tagállamban történt hatálybalépését megelőzően is fennállt. Nos, a közszolgálati társaságok javai lefoglalhatatlanságának általános elvét a francia jog a XIX. század végén vezette be, az EDF státusa pedig 1946-tól áll fenn.
- (60) A francia hatóságok állításával ellentétben az 1980. július 16-i 80-539 sz. törvényben előírt különleges tartozásbehajtási eljárás⁽¹⁴⁾ nem hasonlítható össze a vállalatok szanalásáról és hivatalos felszámolásáról szóló 1985. január 25-i 85-98 sz. törvénnyel. Eszerint az 1985. január 25-i 85-98 sz. törvény szerint, ha egy gazdasági társaság már képtelen eleget tenni adósságfizetési kötelezettségeinek, és ha nem lehet szanalási eljárás alá vonni, akkor hivatalos felszámolási eljárást kell indítani ellene. Eszközeit ekkor lefoglalják és értékesítik, ennek az értékesítésnek a bevétele szolgálja elvben az összes hitelező kielégítését. Ugyanakkor a gyakorlatban, mivel az eszközállomány jóval kisebb a forrásállománynál, az történik, hogy az értékesítés bevétele ritkán lehetősévé az összes hitelező kielégítését. Ha tehát valaki egy általános jog szerinti gazdasági társaságnak a hitelezője, az kettős kockázattal jár: nemcsak azzal, hogy fizetéseketelenség esetén az ilyen társaság ellen hivatalos felszámolási eljárást indítanak, hanem azzal is, hogy ez az eljárás nem garantálja a hitelezőknek, hogy a kölcsöneiket visszakapják.
- (61) Ezzel szemben az EPIC társaságokat nem lehet felszámolási eljárás alá vonni, és eszközeiket nem lehet lefoglalni; nem lehet tehát értékesíteni őket azért, hogy hitelezőiket kifizessék. A közszolgálati társaságok adósságainak a kifizetése egy különleges eljárás szerint történik, amelyet az 1980. július 16-i 80-539 sz. törvény ír elő, és amely szerint az ő feladatuk, hogy hitelek elégtelensége esetén, előteremtsék a szükséges forrásokat. Ennek elmulasztása esetén a felügyeleti hatóság figyelmeztetést intéz az EPIC társasághoz, hogy cselekedjék. Ha ez is hatástalan marad, a felügyeleti hatóság hivatalból elrendeli a kiadás kiutalását. Az 1980. július 16-i 80-539. sz. törvény és annak végrehajtási rendelete nem zárja ki a végső soron fennálló állami garanciát, mivel ez utóbb úgy rendelkezik, hogy a felügyeleti hatóság „adott esetben felszabadítja a szükséges forrásokat, akár úgy, hogy a más kiadásokra még szabadon felhasználható hiteleket csökkenti, akár úgy, hogy növeli a forrásokat”⁽¹⁵⁾. Ez a megfogalmazás nem zárja ki, hogy ez az állami intervenciót követő forrásnövelés a vállalaton kívüli forrásokból származzék, legalábbis akkor, ha a vállalat saját forrásai körében nincs számításba vehető más megoldás.
- (62) Egy EPIC hitelezőjének lenni semmilyen kockázattal sem jár ate tekintetben, hogy a kihelyezett hitel visszafizetésre kerül-e: egy EPIC nemcsak hogy nem mehet csődbe, de ezenkívül egy törvény nyújt garanciát a hitelek különleges adminisztratív eljárások révén történő visszafizetésére. Az EPIC társaságokra alkalmazandó eljárás nem hasonlítható tehát össze az általános jog szerinti gazdasági vállalkozások hivatalos felszámolási eljárásával. Sőt, az 1980. július 16-i 80-539. sz. törvény még meg is erősíti az EDF által az állam részéről élvezett korlátlan garanciát, amennyiben a társaság nem mehet csődbe.

⁽¹³⁾ HL C 71., 2000.3.11., 14. o.

⁽¹⁴⁾ Az 1980. július 16-i törvény, 1.II. cikk.

⁽¹⁵⁾ Az 1981. május 12-i 81-501 sz. végrehajtási rendelet, 3-1. cikk, negyedik bekezdés.

(63) A francia jogi elmélet szerint a közszolgálati társaságok a francia jog szerint rendelkeznek az állam végső soron belépő garanciájával. Mivel ezek a közszolgálati társaságok stratégiái, a gazdaság vagy a nemzeti szolidaritás szempontjából lényeges tevékenységet folytatnak, ha nehéz pénzügyi helyzetbe kerülnének, az állam nem maradhatna közömbös a sorsuk iránt. Az állami kötelezettségvállalás annál is inkább biztos lenne, mivel az állam meghatározó befolyást gyakorol a vállalat tevékenységére, például úgy, hogy meghatározza termelésének a tarifáit⁽¹⁶⁾.

(64) Hasonlóképpen, egy nyilvánosságra nem hozott állásfoglalásában az Államtanács a közszolgálati társaságok esetében úgy ítélte meg, hogy „az állami garancia [...] kifejezett törvényi rendelkezés hiányában magának a szervezetnek a közszolgálati státusából adódik”⁽¹⁷⁾.

(65) Másképpen, ha a csődeljárás vagy a fizetési képtelenségi eljárás alkalmazhatatlansága a közszolgálati társaságok esetében javaik lefoglalhatatlansága elvének a következménye, az állam kötelezettsége, hogy szükséghelyzetben jótálljon adósságaikért, ugyanebből az elvből ered.

(66) A francia hatóságok állításaival ellentétben az 1980. július 16-i törvény szelektív, amennyiben csak a közszolgálati státusszal rendelkező gazdasági vállalkozásokra vonatkozik. Nem tekinthető tehát általános érvényű intézkedésnek.

b) Szelektív előny és a verseny torzítása

(67) Egy intézkedés állami támogatás, ha bizonyos adott kedvezményezetteknek előnyt biztosít. Minden olyan intézkedés, amely alkalmas arra, hogy közvetlenül vagy közvetve szektorokat, vállalatokat vagy termékeket részesítsen előnyben, beleértendő a gazdasági előny fogalmába. A közszolgálati vállalatok javára történő állami intervenciók ezáltal állami támogatási elemeket tartalmazhatnak, ha azokra nem szokásos körülmények között kerül sor, és ha előnyt biztosítanak az érintett vállalatnak.

(68) Miután az EDF státusánál fogva nem mehet csődbe, kötelezettségvállalásai semmiféle fizetési képtelenségi kockázatot sem jelentenek. Az EDF tehát alacsonyabb árforlyamon tud kölcsönöket felvenni, mint amilyen feltételeket az általános jog szerinti, szanalási és hivatalos felszámolási eljárás alá vonható gazdasági társaságoknak

a ajánlanak fel. Ugyanis egy vállalat által elérhető hitelnyújtási feltételek fizetési képtelenségi kockázatának függvényében változnak. Minél nagyobb ez a kockázat, annál költségesebbek e vállalat számára a hitelhez való hozzáférés feltételei. Az olyan vállalatok, mint az EDF, amelyek kötvénypiaci finanszírozást vesznek igénybe, felkérlik a független hitelminősítő intézeteket, hogy rendszeresen értékeljék fizetési képtelenségi kockázatukat. Az egy vállalat számára így adott besorolások határozzák meg, hogy egy befektető milyen áron kész kötvényhitelt nyújtani. Ha egy vállalat besorolása megnövekedett fizetési képtelenségi kockázata miatt csökken, a befektetők magasabb árat kérnek a kötvénykölcsönök jegyzéséért, és a kötvénykibocsátás költsége a vállalat számára magasabb lesz. Ezzel szemben egy olyan vállalatnál, amelyet az általános jog szerinti csődhelyzet nem fenyeget, és amely eszerint korlátlan állami garanciával rendelkezik, nincs semmilyen fizetési képtelenségi kockázat, ami lehetővé teszi számára, hogy kedvezőbb feltételek mellett vegyen fel kölcsönöket.

(69) A legjelentősebb hitelminősítő intézetek minden korlátlan állami támogatást úgy ítélik meg, mint amely döntő tényező az EDF fizetési képtelenségi kockázatának az értékelésében. 2001 júniusától a Fitch Ratings intézet eszerint az EDF-et hosszú távon az AAA, rövid távon az F1+ kategóriákba sorolja be. Nyilatkozatában kiemelte, hogy ezek a besorolások az EDF adósságállományában a burkolt állami garancia meglétét, valamint jelenlegi jogi státusát tükrözik, és hozzátette, hogy ennek a garanciának a hiányában az EDF hosszú távú besorolása AA+ lenne⁽¹⁸⁾. 2002 májusában a Fitch intézet megerősítette ezeket a hosszú távú és rövid távú besorolásokat; ugyanakkor a vállalatcsoport hitelminősítése belső értékét AA besorolásúnak minősítette⁽¹⁹⁾. Az állam korlátlan garanciája ezáltal lehetővé teszi az EDF számára, hogy fizetési képtelenségi kockázata jobb megítélést kapjon, mint ami csupán hitelminősítése belső értékének elemzéséből következne. 2002 januárjában a Moody's intézet a maga részéről lefokozta az EDF hosszú távú Aaa besorolásának minősítését „stabilról” „negatívra”. Nyilatkozatában az intézet a besorolásnak ezt a felülvizsgálatát azzal indokolta, hogy egyre valószínűbb, miszerint az EDF irányítási státusa és struktúrája középtávon meg fog változni, és rámutatott, hogy ha az EDF elveszíti jelenlegi státusát, ami most lehetővé teszi számára, hogy kikerüljön az általános jog szerinti csődeljárás alól, hosszú távú hitelminősítése egy vagy két fokkal csökkenhet⁽²⁰⁾. A korlátlan állami garancia tehát lehetővé teszi az EDF számára, hogy kedvezőbb hitelfeltételeket kapjon, mint amilyenekhez egy állami garanciát nem élvező gazdasági vállalkozás juthatna.

(70) Amennyiben az EDF az egyetlen vállalat a villamos energia piacán, amely státusa révén korlátlan állami garanciával rendelkezik, ez az előny szelektív jellegű.

⁽¹⁶⁾ Lásd pl. J. Rivero, *Encyclopédie Juridique Dalloz, Droit administratif, Régime des entreprises nationalisées*, 1959: „§ 78. (...) Egy utolsó tulajdonság, amely nem szerepel a jogszabályokban, hanem a gyakorlatból ered: szükség esetén a vállalat, utolsó mentővarként számíthat az államtól megelőlegezett juttatásra, mivel az állam nem lehet közömbös a nemzetgazdaság és a nemzeti tulajdon lényeges elemeivel szemben, bár ezek a juttatások elvben visszafizetendők. (...) § 81. A jogszabályok nem számoltak az esetleges deficittel. De a priori bizonyosnak tűnik, hogy nem lehet szó a vállalattal szembeni csődeljárásról: e tekintetben az általános jogtól való eltérés nyilvánvaló; a gyakorlatban az állam, amely gyakran felelős a deficitért, hiszen ő határozza meg az árakat és a béreket, amint láttuk, előleg juttatások fizetéséhez folyamodik.”

⁽¹⁷⁾ Lásd az Államtanács 1995. évi éves jelentését, 219. oldal.

⁽¹⁸⁾ Forrás: Reuters News Service, Reuters French Language News 22/06/2001.

⁽¹⁹⁾ Forrás: Reuters News Service, Reuters French Language News 27/05/2002.

⁽²⁰⁾ Forrás: Moody's Investors Service Press Release 30/01/2002; Reuters News Service, Reuters French Language News 30/01/2002.

- (71) Az EDF a villamos energia előállítására, annak elosztására és az energetikai szolgáltatások piacán versenyben van más közösségi vállalatokkal, valamint más vállalatokkal, amelyek a villamos energiával konkurens más energiaforrások piacán tevékenykednek. Az Európai Közösségek Bíróságának állandó joggyakorlata szerint⁽²¹⁾ minden állami támogatás, amely a közösségen belüli kereskedelemben egy vállalat helyzetét más konkurens vállalkozóhoz képest megerősíti, a verseny torzítását eredményezi.
- (72) Az EDF számára így nyújtott korlátlan állami garancia egy olyan előny, amely konkurenseivel szemben szükségszerűen megerősíti annak helyzetét. Következésképpen a Szerződés 87. cikke (1) bekezdésének értelmében a verseny torzítását eredményezi.

2. Az IEG szektor nyugdíjrendszerének reformja

a) Szelektív előny és a verseny torzítása

- (73) Az IEG ágazat nyugdíjrendszerének az általános jog szerinti rendszerekhez való kapcsolása nem minősül előnynek, amennyiben az ilyen kapcsolódás lehetősége nyitott minden különleges nyugdíjrendszer számára, amelyik ezzel élni kíván, és ha annak pénzügyi, értékelési és időrendi módozatai a befogadó rendszerek és az állam számára pénzügyileg semlegesek.
- (74) Ebben az esetben a kapcsolódás technikai módozatait az ágazat és a befogadó rendszerek között még folyamatban lévő tárgyalások során kell kialakítani. A francia hatóságok ugyanakkor 2003. december 11-i levelükben egyértelműen kötelezettséget vállaltak arra, hogy „biztosítják, hogy a villamosenergia- és gázipari ágazat és az általános jog szerinti rendszerek (a befogadó rendszerek) közötti megállapodások, valamint minden más ez ügyben meghozandó intézkedés az állami egészére és annak egyes részeire vonatkozóan pénzügyileg semleges lesz”.
- (75) A Bizottság úgy látja, hogy amennyiben ezt a kötelezettségvállalást ténylegesen betartják, az IEG ágazat nyugdíjrendszerének az általános jog szerinti nyugdíjrendszerekhez való kapcsolása nem minősül előnynek. Ha nem így történne, a műveletet természetesen újra vizsgálat tárgyává kellene tenni. A Bizottság kiemeli e tekintetben, hogy a francia hatóságok kötelesek a műveletet a Bizottságnak hivatalosan bejelenteni abban az esetben, ha annak végleges módozatai nem felelnének meg a pénzügyi semlegesség elvének.
- (76) A francia hatóságok e kötelezettségvállalása alapján, a Bizottság úgy látja, hogy az IEG ágazat nyugdíjrendszerének az általános jog szerinti nyugdíjrendszerekhez való kapcsolása nem tartalmaz állami támogatási elemet,

feltéve hogy ez a kapcsolódás pénzügyileg semleges úgy a vállalatok, mint a befogadó nyugdíjrendszerek és az állam számára.

- (77) Ezzel szemben a bejelentett reform mentesíti az IEG ágazat vállalatait azon nyugdíj-kötelezettségek egy részének a megfizetésétől, amelyek a reform elfogadásának időpontjában a villamos energia és a gáz szállítással és elosztásával foglalkozó dolgozók által már megszerzett jogosultságokra vonatkoznak. Ezeket a jogosultságokat ugyanis a már említett tarifa rendszerű befizetésekkel fogják finanszírozni. Az IEG ágazathoz tartozó vállalatok ezáltal mentesülnek a múltbeli nyugdíj-jogosultságok egy részének kifizetése alól, ami az IEG szektor számára nyújtott előnynek minősül.
- (78) A villamosenergia- és gázszektor így olyan előnyben részesül, amelyet a francia gazdaság semmilyen más szektora és különösen az azzal konkurens szektorok (mint az olajipari és a szénipari szektor) sem kaptak meg. Itt tehát szelektív sektorszintű előnyről van szó.
- (79) A francia villamosenergia- és gázszektor versenyben van a többi tagállam azonos szektoraival. Minden állami támogatás, amely egy szektor helyzetét a közösségben belüli kereskedelemben a többi konkurens szektorral szemben megerősíti, torzítja a versenyt. Ha az ágazat vállalatai a múltbeli nyugdíjterhek egy részének kifizetése alól mentesülnek, ez előnyt jelent az IEG francia szektora számára, ami szükségszerűen megerősíti annak pozícióját a többi tagállam konkurens szektoraival szemben. Ez az előny tehát a Szerződés 87. cikke (1) bekezdésének értelmében a verseny torzításának minősül.
- (80) Az állam részéről a Villamosenergia- és Gázipari Országos Nyugdíjpénztár részére nyújtott garancia, amely a múltbeli összes specifikus jogosultságnak megfelelő nyugdíjak kifizetésére szól, az IEG ágazat nyugdíjrendszerének, és nem a vállalatoknak nyújtott végső sorban belépő garanciának minősül. Az állami garancia tehát egy társadalombiztosítási szerv javára szól, amely a felosztási elven működik, és finanszírozása kötelező befizetésekkel történik. Az Európai Bíróság állandó joggyakorlata szerint⁽²²⁾, egy ilyen szervezet a Szerződés értelmében nem folytat gazdasági tevékenységet. Az általa élvezett garancia tehát a Szerződés 87. cikke (1) bekezdésének értelmében nem minősül előnynek.

b) Állami források

- (81) Az IEG ágazati nyugdíjrendszer reformja, amelyet a francia hatóságok bejelentettek, állami forrásokat tartalmaz.

⁽²¹⁾ A Bíróság 1980. szeptember 17-i ítélete, 730/79 Philip Morris eset, EBHT 2671 és 1987. november 11-i ítélete, 259/85 Francia Köztársaság kontra Bizottság eset, EBHT 4393.

⁽²²⁾ A Bíróság 1993. február 17-i ítélete, C-159/91 és C-160/91, Poucet és Pistre eset, EBHT I-637.

- (82) A villamos energia és a gáz szállításában és elosztásában tevékenykedő dolgozók által a reform időpontjában már megszerzettnek minősülő jogosultságoknak megfelelő kötelezettségek költségeit áthelyezik az IEG országos nyugdíjpénztárhoz, és azt a francia hatóságok által bevezetett tarifarendszerű hozzájárulásokkal finanszírozzák. E tarifarendszerű hozzájárulások alapja meglévő villamos-energia- vagy gázzállító, illetve -szolgáltató hálózathoz való csatlakozás megléte.
- (83) Ennek a hozzájárulásnak a megfizetése kötelező. Törvény írja elő azt, mely meghatározza annak alapját, beszédési módozatait és a bevétel felhasználását. Ennek a hozzájárulásnak az eltérő tarifáit a költségvetési és az energiaügyi miniszterek közös rendelettel határozzák meg, miután megkapták az Energiaregulációs Bizottság véleményét. Ez esetben, még ha az állam nem is avatkozik be közvetlenül a hozzájárulás kezelésébe, mivel azt a villamos energiát vagy a gázt továbbító szolgáltatást számlázó szervezetek szedik be, és mivel azt közvetlenül az ágazat új nyugdíjpénztárának számlájára írják jóvá, mégiscsak meghatározza annak beszédési feltételeit és bevételeinek a felhasználását. Ennek okán, a tarifarendszerű hozzájárulások révén beszédett források állami forrásoknak minősülnek.

3. A főellátási hálózatának (RAG) felújítására adómentesen képzett tartalékai egy része után esedékes társasági adó meg nem fizetése az EDF részéről 1997-ben

a) Szelektív előny és a verseny torzítása

- (84) Mivel az 1997. november 10-i 97-1026 sz. törvény kimondta, hogy az EDF 1956 óta tulajdonosa a RAG-nak, meg kell állapítani, hogy ez a törvény nem jelenti-e a RAG tulajdonjogának az átruházását.
- (85) A francia hatóságok által benyújtott információk szerint az EDF indokoltan tekinthető a RAG tulajdonosának az 1956-os első feladatmeghatározása óta. Ez a megállapítás a következő elemeken alapul: a francia jog szerinti koncessziós szerződések különböző típusainak a jellemzői, az EDF-re vonatkozó eredeti koncesszió sajátos jellemzői, amely nem tartalmazott precíz visszajuttatási záradékot, az érintett eszközök megszerzésére vonatkozó eljárás, melynek kapcsán az EDF-nek egy kisajátítási kártérítéshez hasonló illetéket kellett lerónia, valamint a RAG karbantartásának és fejlesztésének a finanszírozása, mely az EDF költségére történt. Következésképpen a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a RAG tulajdonjogának az 1997. november 10-i 97-1026 sz. törvény útján történt „tisztázása” önmagában nem tartalmaz állami támogatási elemet.
- (86) Ezek után azt kell megvizsgálni, hogy vajon a 97-1026 sz. törvény levonta-e ennek a „tisztázásnak” minden adóügyi következményét, és abban az esetben, ha nem így lenne, nem kapott-e az EDF adó jellegű előnyt.
- (87) Az 1987–1996 közötti időszak alatt az EDF adómentes tartalékot képzett a RAG felújítására. Az 1997-es törvény után, amely az EDF-et a RAG tulajdonosának ismerte el 1956 óta, ezek a tartalékok tárgyakat veszítettek, és emiatt ezeket a tartalékokat a mérleg más rovataiba kellett átsorolni.
- (88) A gazdasági miniszter levele, amely az EDF mérlege átszervezésének az adóügyi következményeit határozza meg, rámutat arra, hogy a RAG felújítására képzett fel nem használt tartalékokat a francia hatóságok a társasági adó hatálya alá vonták az 1997-ben érvényes 41,66 %-os kulccsal.
- (89) Ezzel szemben, az 1997. november 10-i 97-1026 sz. törvénynek megfelelően e tartalékoknak egy részét, a koncesszióba adó járandóságát, amely a már realizált felújításoknak felel meg, 14,119 milliárd FRF értékben átminősítették tőkejuttatásoknak anélkül, hogy a társasági adó hatálya alá vonták volna. A francia hatóságok maguk is elismerik ennek a műveletnek a jogellenességét. Az Adóügyi Főigazgatóság 2002. április 9-i, a Bizottsághoz intézett feljegyzésében a francia hatóságok jelzik, hogy „a koncesszióba adónak a RAG-gal kapcsolatos járandósága indokolatlan adósságtételt jelent, amelyet a tőkébe való besorolás jogtalanul mentesített az adó alól” és hogy „ezt a tartalékot, a tőkébe való besorolása előtt, az intézmény passzívájából, ahol volt, egy nettó állapotszámlára kellett volna átvetetni, ami a nettó adóköteles eszközállomány pozitív változását eredményezte volna, [az általános adó törvénykönyv] 38-2. cikke szerint”. Megállapítják, hogy „az [EDF által 1997-ben élvezett] adókedvezmény 5,88 milliárd frankra (14,119 × 41,66 %)” azaz 888,89 millió euróra értékelhető⁽²³⁾.
- (90) A Bizottság megállapítja egyrészt, hogy az Országos Számviteli Tanács álláspontjának megfelelően a hibakorrekciókat abban a gazdasági évben kell lekönyvelni, amikor azt megállapították. Másrészt, ha a fel nem használt tartalékokat, amelyeket adómentesen hoztak létre 38,5 milliárd FRF összegben 1997-ben, 41,66 %-os kulccsal alávették a társasági adónak, a Bizottság úgy ítéli meg, hogy nem volt semmilyen objektív oka annak, hogy az adómentesen létrehozott tartalékok másik részét ne vonják, ugyanazzal a kulccsal, az adó alá.

⁽²³⁾ Az átváltás a frank–euró közötti 1997. december 22-i átváltási árfolyamon történt.

- (91) A Bizottság úgy ítéli meg, hogy a koncesszióba adó járandóságát is meg kellett volna adóztatni, egyidejűleg és ugyanazzal a kulccsal, mint a többi adómentesen képzett tartalékot. Ez azt jelenti, hogy a 14,119 milliárd FRF koncesszióba adói járandóságot hozzá kellett volna adni a 38,5 milliárd FRF fel nem használt tartalékhoz, hogy azt a francia hatóságok részéről az EDF mérlegének átstrukturálásakor 41,66%-os kulccsal megadóztassák. Azzal, hogy mérlegének átstrukturálásakor nem fizette meg az összes esedékes társasági adót, az EDF 888,89 millió eurót takarított meg.
- (92) A Bizottság úgy látja, hogy a támogatást igenis 1997-ben nyújtották, mivel a 14,119 milliárd FRF összeg ekkor az állammal szemben fennállt adósság volt, amelyet a mérlegben mint a koncesszióba adó járandósága szerepeltettek, amelyről az állam az 1997. november 10-i 97-1026 sz. törvényben mondott le.
- (93) A francia hatóságok azt állítják, hogy még a RAG felújítására képzett tartalékok formájában történt dotációk hiányában sem lett volna képes az EDF arra, hogy 1987 és 1996 között kifizesse a társasági adót, mivel folyamatosan deficites volt. A Bizottság úgy látja, hogy ez az érv nem mérvadó, mivel az adókedvezmény 1997-ről datálódik, és nem a korábbi évekről. Ezenkívül a Bizottság megállapítja, hogy a tartalékok formájában történt dotációk hiányában 1987 és 1996 között a folyamatos deficitek fokozatosan eltűntek volna, és hogy 1997-ben az EDF adótartozása lényegesen magasabb lett volna.
- (94) A francia hatóságok továbbá úgy látják, hogy ha a RAG felújítására képzett tartalékok képzése előnnyel járt, úgy kell tekinteni, hogy azt semmissé tette az 1997-ben fizetett társasági adó növekedése. A Bizottság kénytelen elvetni ezt az érvet. Mint ahogy azt az imént kimutatta és amint azt maguk a francia hatóságok is jelzik 2002. április 9-i feljegyzésükben, ha a fel nem használt felújításra képzett tartalékokat rendszeren meg is adóztatták, a koncesszióba adó járandóságát tőkejuttatásnak minősítették át anélkül, hogy azt a társasági adó alá vonták volna. Ezért az EDF által 1997-ben fizetett társasági adó kevesebb, mint amit rendszeren fizetnie kellett volna.
- (95) A francia hatóságok egyébként azt állítják, hogy az 1997-es számviteli reform egy kiegészítő tőkejuttatásnak minősül, melynek összege megegyezik a részleges adómentesség összegével. Az ő részükről tehát egy befektetéstől lenne szó, nem pedig egy támogatásról. Azt is állítják, hogy az 1987–1996-os időszakban az EDF az államnak összességében nagyobb összeget fizetett be, mint amit egy általános jog szerinti gazdasági társaságnak kellett volna fizetnie, amely nem képzett volna tartalékokat a RAG felújítására, és amely a részvénytulajdonosoknak az adózás utáni nettó eredmény terhére 37,5%-os osztalékot fizetett volna.
- (96) A Bizottság kénytelen visszautasítani ezeket az érveket, mert emlékeztet arra, hogy a magánbefektető elve csak a gazdasági tevékenységek gyakorlása során játszik szerepet, nem pedig a szabályozási hatáskörök gyakorlása során. Egy közhatóság nem használhatja fel érvként azt az esetleges gazdasági hasznot, amelyre mint vállalat tulajdonos tehetne szert, hogy egy saját tetszése szerinti, ugyanennek a vállalatnak a pénzügyi hatósága minőségében rendelkezésére álló jogosultságok alapján nyújtott támogatását igazolja.
- (97) Ha ugyanis egy tagállam, közhatalmi funkciójának gyakorlásán túl, cselekedhet mint részvényes is, mégsem keverheti össze a közhatalmi funkciót gyakorló állam szerepét az állam mint részvényes szerepével. Ha felhatalmazná a tagállamokat, hogy közhatalmi előjogaikat a versenyszférában nyitott piacokon aktív vállalatokba történő befektetések szolgálatában felhasználják, ez minden hasznos tartalmától megfosztaná az állami támogatások ügyében érvényben lévő közösségi szabályokat. Ezenkívül, ha 295. cikkében a Szerződés semleges is a tőke tulajdonát illetően, ez nem változtat azon, hogy az állami vállalatokra ugyanazok a szabályok kell, hogy érvényesek legyenek, mint a magánvállalatokra. Viszont nem lehetne szó egyenlő bánásmódról az állami vállalatok és a magánvállalatok között, ha az állam közhatalmi funkcióit azoknak a vállalatoknak a javára használná fel, amelyekben részvénytulajdonos.
- (98) A francia hatóságok azt állítják, hogy az EDF átstrukturálására az 1996-os, nem pedig az 1997-es társasági adókulcsot kellett volna alkalmazni. Mint ahogy az imént megjegyeztük, a Bizottság észrevételezi egyrészt, hogy az Országos Számviteli Tanács szerint a könyvelési hibákat abban a gazdasági évben kell korrigálni, amikor azokat megállapítják. A RAG felújítására képzett tartalékok az 1997. november 10-i 97-1026 sz. törvény után veszítették tárgyukat, ezért azokat ténylegesen az 1997-es évben kellett átvezetni, és ebből adódóan megadóztatni is, az ebben az évben érvényes társasági adókulcs szerint. Egyébként a Bizottság megállapítja, hogy a francia hatóságok maguk is az 1997-es társasági adókulcsot alkalmazták a tartalékoknak arra a részére, amelyet megadóztattak.
- (99) Az EDF által 1997-ben meg nem fizetett 888,89 millió euro adó tehát a vállalatcsoport részére fennálló előnyt képez. Az EDF a meg nem fizetett adóval egyenlő összeget saját tőkéjének a megerősítésére használhatta, anélkül hogy ezért külső finanszírozást kellett volna igénybe vennie. Az előny szükségszerűen szelektív, mivel a társasági adó meg nem fizetése könyvtartalékainak egy része után kivételt jelent egy ilyen műveletre szokásosan érvényes adózási eljárás alól. Az a tény, hogy az előnyt az EDF számára egy külön jogalkotói aktus, az 1997. november 10-i 97-1026 sz. törvény biztosította, csak annak egyedülálló és eltúlzott jellegét erősíti meg.

(100) Mint az EDF által élvezett korlátlan állami garancia, ez a számára nyújtott előny szükségszerűen megerősíti pozícióját konkurensével szemben. Tehát a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése alapján a verseny torzításának minősül.

b) Állami források

(101) A támogatás fogalma nem csupán pozitív szolgáltatásokat foglal magában, mint a szubvenciók, hanem mindenfajta közhatósági intervenciót is, amelyek könnyítéseket érvényesítenek a vállalatokat szokásosan terhelő kötelezettségekben, és amelyeknek a hatása a szubvenciókéval azonos⁽²⁴⁾. Állandó joggyakorlat szerint⁽²⁵⁾, ha az állam nem szed be egy adót, amelyet egyébként be kellett volna szednie, ez az állami források igénybevételével egyenértékű.

(102) Az 1997-i gazdasági évre esedékes társasági adó egésze beszedésének az elmulasztása közvetlenül egy állami aktusból, az 1997. november 10-i, 97-1026 sz. törvényből fakad.

(103) Ezáltal, 1997-ben, az EDF 888,89 millió euro értékű, adókedvezmény formájában nyújtott állami támogatásban részesült.

4. A tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatás

(104) 1946. évi megalakítása óta és a villamosenergia-ipari piacra érvényes közös szabályokról szóló, 1996. december 19-i 96/92/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv⁽²⁶⁾ hatálybalépéséig az EDF a francia piacon monopolhelyzetet élvezett, kizárólagos jogokkal rendelkezve a villamos energia szállítására, elosztására, valamint annak exportjára és importjára. Ugyanakkor az EDF már versenyben volt a többi tagállam villamosenergia-termelőivel, még mielőtt a 96/92/EK irányelv hatályba lépett volna. Ráadásul, a kapcsolódó piacokon már szabad verseny létezett, ahol az EDF már diverzifikálta tevékenységeit kizárólagos jogai körén túlmenően (akár földrajzi, akár sektorszempontból nézzük). A kereskedelemre gyakorolt hatás tehát már jóval a 96/92/EK irányelv által kilátásba helyezett liberalizáció előtt érvényesült.

(105) A villamosenergia-piacon a tagállamok között jelentős és növekvő kereskedelem érvényesült, amelyben EDF is aktívan részt vett. Ez a kereskedelem, amelyet a villamos energia magasfeszültségű hálózatokon való továbbításáról szóló 1990. október 29-i 90/547/EGK tanácsi irányelv

elfogadása csak megerősített⁽²⁷⁾, a tagállamokban a villamosenergia-hálózatokat működtető vállalatok közötti kereskedelmi megállapodások alapján történtek. Az európai OECD-államokban az villamosenergia-import 1980 és 1990 között éves átlagban több mint 7%-kal emelkedett. 1981 és 1989 között az EDF a villamos energia piacán kereskedelmi többletét kilencszeresére növelte, és 42 TWh nettó exportot ért el, ami össztermelésének 10%-át tette ki. 1985-ben az EDF már 19 TWh villamos energiát exportált a többi tagállamba.

(106) 1997-es éves jelentésében az EDF közlése szerint „a villamosenergia-szektor első nemzetközi vállalatának a sorában helyezkedik el, Franciaországon kívül több mint 13 milliárd FRF-t fektetett be, termelőkapacitása a francia kapacitás több mint 11%-át jelenti, és több mint 8 milliárd ügyfelet”. A jelentés azt is kiemeli, hogy 1997-ben az EDF „megsokszorozta és megerősítette beruházásait Európában, kiterjesztve jelenlétét Ausztriára és Lengyelországra” és hogy „Európában több mint 70 TWh villamos energiát exportált”.

(107) Az állam és az EDF között 1997. április 8-án a 1997–2000-es időszakra aláírt vállalkozási szerződés előírnyozza, hogy az EDF mintegy 14 milliárd FRF-t fordít nemzetközi beruházásaira, ahol az európai régiók a prioritások között szerepeltek. 2000 és 2002 között az EDF megszerezte a német EnBW vállalat tőkéjének az egyharmadát, megnövelte brit leányvállalata, a London Electricity termelési és elosztási kapacitását, közvetlen irányítása alá vonta az olasz Fenice vállalatot és partnerséget hozott létre a Fiattal a Montedison cég megvásárlására (amely Edisonná változott). Az EDF így jelentős pozíciót foglalt el a tagállamok közötti villamosenergia-kereskedelemben. 2001-ben az EDF villamosenergia-exportja 83,9 TWh rekordértékkel növekedett, és 2 300 millió euróval járul hozzá az éves eladásokhoz.

(108) Jelenleg a villamos energia piaca Franciaországban 34,5%-ban nyitott, a fogyasztók jogosultsági küszöbét 7 GWh-ban állapították meg. Ez a versenyre nyitott piac mintegy 3 100 fogyasztói helyet jelent, több mint 150 TWh kereslettel. A legutolsó becslések szerint EDF konkurensének a piaci részesedése ezen a piacon 18,5%. A francia piacon 31 szolgáltató van jelen, és a Franciaországba irányuló villamosenergia-import 2001-ben mintegy 26 TWh-t tett ki. Ezenkívül, ami a franciaországi villamosenergia-termelést illeti, az EDF ma már versenytársa a Compagnie Nationale du Rhône társaságnak, az Electrabel leányvállalatának és a Société Nationale d'Electricité et de Thermique társaságnak, mely tőkéjének egy része a spanyol Endesa társaság tulajdonában van. Az EDF tehát ma már versenyben van több, a francia piacon működő vállalattal.

⁽²⁴⁾ A Bíróság 1961. február 23-i ítélete, Gezamenlijke Steenkolenmijnen kontra Haute Autorité eset, 30/59, EBHT 3. o.; 1994. március 15-i ítélete, C-387/92, EBHT I-877; Banco de Crédito Industrial, SFEL, 1996. július 11-i ítélete, C-39/94, I-3547. o.; Franciaország kontra Bizottság, 1996. szeptember 26-i ítélete, C-241/94, EBHT I-4551; az FFSA elsőfokú bíróság ítélete kontra Bizottság, 2027, 1997. február, T-106/95, EBHT I-911.

⁽²⁵⁾ Lásd még az Elsőfokú Bíróság 1998. január 27-i ítélete, T-67/94, Ladbroke kontra Bizottság, EBHT II-1, 109-es pont.

⁽²⁶⁾ HL L 27., 1997.1.30., 20. o.

⁽²⁷⁾ HL L 313., 1990.11.13., 30. o. A legutóbb a 2003-as csatlakozási okmánnyal módosított irányelv.

- (109) Még a 96/92/EK irányelv 1999. februári hatálybalépése előtt egyes tagállamok már egyoldalú alapon intézkedéseket hoztak saját villamosenergia-piacuk megnyitására. Elsősorban Nagy-Britannia már 1990-ben 100 %-ban megnyitotta piacát a nagy ipari fogyasztók előtt. Svédország a maga piacát 100 %-ban 1996-ban nyitotta meg, Finnország a nyitást 1995-ben kezdte el és a 100 %-ot 1997-ben érte el, Németország piacát 100 %-ban 1998-ban nyitotta meg, Hollandia az ipari fogyasztók előtt teljeskörűen 1998-ban nyitotta meg. Ilyen körülmények között, még az irányelvben a konkurencia megnyitására meghatározott időpont előtt, a valamely tagállamban monopolhelyzetben lévő és a közösségen belüli kereskedelemben aktívan részt vevő vállalatok, mint az EDF részére nyújtott állami támogatások a Szerződés 87. cikke (1) bekezdésének értelmében a villamos energia piacán meghamisították a versenyt.
- (110) Az EDF részt vett és továbbra is részt vesz a versenyben úgy Franciaországban, mint több más tagállamban, olyan területeken, amelyek eltérnek fő gazdasági tevékenységétől, ami a villamos energia előállítása és elosztása, mert diverzifikálta tevékenységét az energiákkal kapcsolatos szolgáltatások piacán, amelyek teljesen liberalizált területek. 1997-ben az SDS, mely 100 %-ban az EDF leányvállalata, összevonta az egyéni ügyfeleknek, a vállalatoknak és a helyhatóságoknak nyújtott szolgáltatási tevékenységeit. Az SDS tevékenysége kiterjed a hulladékkezelésre, a közvilágításra és más, energiával kapcsolatos szolgáltatásokra, úgy, hogy az értékesítésekben való részesedése 1998-ban 685 millió euro, az 1997-es 650 millió euróval szemben. 2000-ben az EDF partnerséget hozott létre a Veolia Environnement céggel a Dalkia társaságon keresztül, amely európai vezető szerepet foglal el a vállalatoknak és helyhatóságoknak nyújtott energia-szolgáltatások területén. Mérnöki és energia-karbantartási szolgáltatásokat kínál, termikus berendezéseket üzemeltet és az épületek működtetéséhez szükséges műszaki szolgáltatásokat biztosít, távfűtő műveket üzemeltet, társüzemeltetést folytat, energiát termel, valamint folyékony és gáznemű ipari anyagok előállítását végzi.
- (111) Az EDF ugyancsak kibővítette tevékenységét a megújítható energiák piacának területén. 1997-ben a CHART holding társaság, mely 100 %-ban az EDF leányvállalata, egybevonta a megújítható energiák területén végzett üzleti tevékenységeit, mint a geotermikus és a szélenergia. Hozzájárulása a konszolidált üzleti forgalomhoz akkor 70 millió eurót tett ki.
- (112) Végül, mint a villamos energia termelője és elosztója, az EDF versenyben volt és van más helyettesítő energiaforrások szolgáltatóival, mint a szén, a kőolaj és a gáz, úgy saját országos piacán, mint a nemzetközi piacokon. Franciaországban például az EDF sikeresen indította be kampányát a villamos energia fűtési célra való felhasználására. Így megnövelte piaci részesedését konkurenszeivel szemben, akik helyettesítő energiaforrásokat kínálnak, mint az olaj és a gáz. Az acélipar területén az elektromos kemencék versenyben vannak a gáz- és az olajüzemű kemencékkel.
- (113) Ami a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatást illeti, meg kell jegyezni, hogy mivel Franciaország csak csekély gáztartalékokkal rendelkezik, azt mindig is nagymértékben importálták. A gázpiac területén is megtörtént a liberalizálás, a földgáz belső piaci közös szabályairól szóló, 1998. június 22-i 98/30/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv, amelyet 1998 júniusában fogadtak el, és amelynek a nemzeti jogba való átültetését minden egyes tagállamban 2000 augusztusára írták elő. A tagállamoknak meg kellett határozniuk a jogosult fogyasztókat, akik lehetőséget kapnak szolgáltatójuk megválasztására. Ezeknek a jogosult fogyasztóknak a meghatározása a gázpiac azonnali megnyitásához kellett, hogy vezessen az országos éves gázfogyasztás legalább 20 %-ára, majd 2003-ban annak 28 %-ára vonatkozóan.
- (114) Egy francia parlamenti jelentés⁽²⁸⁾ azt mutatja, hogy kormányinformációk szerint a szolgáltatót váltott jogosult fogyasztók fogyasztása a 2002. év elején a jogosult fogyasztók összefogyasztásának mintegy 25 %-át és a teljes piac 5 %-át tette ki, és hogy négy újabb szolgáltató jelent meg a francia piacon.
- (115) Úgy tűnik tehát, hogy 1997-ben az EDF már jól bevezetett cég volt néhány más tagállam piacán, és hogy a támogatás, amelyben az EDF a RAG felújítására adómentesen képzett tartalékai után esedékes társasági adó egy részének be nem fizetése révén részesült, mindenképpen hatással volt a tagállamok közötti kereskedelemre.
- (116) Az állam korlátlan garanciája ugyancsak olyan előnyt jelentett az EDF számára, ami szükségszerűen megerősíti pozícióját konkurenszeivel szemben. Az előzőekben kifejtett észrevételek alapján az EK-Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése szerint szükségszerűen hatással volt a tagállamok közötti kereskedelemre.
- (117) Az IEG ágazat nyugdíjrendszerének a reformja csökkenti az ágazatban a vállalatok által viselt terheket és éppen ezért szektorszintű előnynek minősül. Tekintettel arra, hogy létezik az európai szintű villamosenergia- és gázpiac, az e szektorba tartozó vállalatok részére előny biztosítása Franciaországban szükségszerűen hatással van a tagállamok közötti kereskedelemre.
- (118) Így, mivel eleget tesznek a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdésében rögzített négy kritériumnak, az EDF által élvezett korlátlan állami garancia, az IEG ágazatba tartozó vállalatok részéről a múltbeli nyugdíjak egy részének a meg nem fizetése és az EDF által a RAG felújítására adómentesen képzett tartalékai után esedékes társasági adó egy részének be nem fizetése állami támogatásnak minősülnek. Ezek után indokolt megvizsgálni, hogy ezek mennyiben egyeztethetők össze a Szerződés szabályaival.

⁽²⁸⁾ Poniatowski jelentése, amelyet 2002-ben a Szenátus gazdasági bizottsága nevében terjesztett elő, az energiapiacokra vonatkozó törvénytervezetről.

5. Az állami támogatásoknak a Szerződéssel való összeegyeztethetőségének az értékelése

a) A korlátlan állami garancia

(119) A korlátlan állami garancia, amelyet az EDF élvez, állami támogatásnak minősül, amely lehetővé teszi e vállalatcsoportnak, hogy a nemzetközi pénzügyi piacokon előnyösebb feltételek mellett jusson hitelekhez.

(120) A Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az ott meghatározott kritériumoknak megfelelő támogatások elvben összeegyeztethetetlenek a közös piaccal. A Szerződés 87. cikkének (2) bekezdésében felsorolt ezen összeegyeztethetetlenség alóli kivételek ebben az esetben a támogatás jellege miatt, amelyek célja nem az említett bekezdésben felsorolt célok elérése, nem alkalmazhatóak.

(121) Az érintett támogatási intézkedés nem tesz eleget a Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének a) és c) pontjaiba foglalt feltételeknek sem, amelyek egyes régiók gazdasági fejlődésének az előmozdítására vonatkoznak, annál is inkább, mivel működési támogatásról van szó. Ugyanis a támogatás nincs alárendelve beruházásoknak vagy munkahelyek teremtésének, amint azt a regionális célzatú állami támogatásokra vonatkozó irányelvek előírják⁽²⁹⁾.

(122) A Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének c) pontja kivételt irányoz elő egyes tevékenységek fejlesztésének az előmozdítására is, ha azok a közös érdeket meghaladó mértékben nem változtatják meg a kereskedelem feltételeit. Ebben az esetben a vizsgált támogatási intézkedés nem illik bele ebbe a kivételbe.

(123) Ami a Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének b) és d) pontjában előírt kivételeket illeti, az ez esetben érintett támogatási intézkedésnek nem az a célja, hogy egy közös érdekű projektet realizáljon, sem az, hogy a francia gazdaság egy súlyos zavarát orvosolja, sem az, hogy a kultúrát vagy a hazai kulturális örökséget szolgálja.

(124) Eszerint a Szerződés 87. cikkének (2) és (3) bekezdésébe foglalt összeegyeztethetőségi feltételek nem teljesültek.

(125) A francia hatóságok szerint a Bizottság az EDF státusának az értékelésekor nem vette figyelembe azokat a kényszerítő körülményeket, amelyek azt sújtják, mint a sajátossági elv és a megegyezési záradék tilalma. Itt a francia közigazgatási jog rendelkezéseiről van szó, amelyek teljes

mértékben függetlenek az állami támogatások kérdésétől. A francia hatóságok döntöttek úgy, hogy EDF-nek ezt a státust biztosítják. Ez egy, a Parlament által elfogadott törvényből ered; vagyis ugyanilyen módon bármikor módosítható is. A Bizottság ugyanakkor megállapítja, hogy ez a sajátossági elv nem volt akadálya annak, hogy az EDF bizonyos mértékig diverzifikálja tevékenységeit.

(126) A Szerződés 86. cikkének (2) bekezdése szerint, az általános gazdasági érdeket képviselő szolgáltatás irányításával megbízott vállalatok a Szerződés hatálya alá esnek, különösen ami a versenyszabályokat illeti, abban a mértékben, amennyiben e szabályok alkalmazása nem akadály, jogilag vagy ténylegesen, a rájuk bízott speciális feladat teljesítésének.

(127) A Bizottság nem vitatja, hogy az EDF-re közzszolgálati kötelezettségek hárulnak. Eszerint, és a Szerződés 86. cikke szerint az EDF pénzügyi kompenzációt kaphatna, vagy az általános jogi feltételektől eltérő bizonyos előjogokkal rendelkezhetne. Ugyanakkor ezeknek a pénzügyi intézkedéseknek vagy előjogoknak arányban kell lenniük azzal, ami az EDF-re hárul, e közzszolgálati feladatokkal kapcsolatos pótlólagos költségek kompenzálásához szükséges. Ugyanakkor az állami garancia, amelyben az EDF részesül, amennyiben az az EDF minden tevékenységére kiterjed, és amely időben nincs korlátozva, aránytalannak tűnik. A Bizottság tehát úgy ítéli meg, hogy az a verseny indokolatlan torzítását eredményezi.

(128) A francia hatóságok nem hivatkoztak a Szerződés 86. cikke (2) bekezdésének alkalmazására, de aláhúzták a tényt, hogy az EDF közzszolgálati feladatokat lát el. A francia hatóságok ugyanakkor nem ismertették részletesen az EDF sajátos közzszolgálati kötelezettségeit, sem azok költségét. Lehetetlen tehát megállapítani, hogy az állam kötelezettségvállalása az EDF irányában megfelelő, vagy sem közzszolgálati feladatai költségételének. E tekintetben a Bizottság emlékeztet arra, mennyire nehéz egy általános, összegében meg nem határozott és időben korlátlan garancia értékét helyesen megállapítani.

(129) Figyelembe véve azokat az információkat, amelyekkel rendelkezik, a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a Szerződés 86. cikke (2) bekezdésének alkalmazási kritériumait illetően az Altmark ítéletben⁽³⁰⁾ megfogalmazott feltételek vizsgálata ez esetben nem lehetséges.

⁽²⁹⁾ HL C 74., 1998.3.10., 9. o. (módosítás: HL C 258., 2000.9.9., 5. o.).

⁽³⁰⁾ A Bíróság 2003. július 24-i ítélete, C-280/00, Altmark Trans GmbH e.a. eset, az EBHT-ban még nem közölték.

- (130) A francia hatóságok úgy ítélik meg, hogy a Bizottság intézkedése megfosztja a Szerződés 295. cikkét annak hasznos tartalmától. Állításuk alátámasztására a főügyész következtetéseit idézik a C-367/98, C-483/99 és C-503/99 számú, az „aranyrészvényekre” (*golden shares*) vonatkozó ügyekben. Ugyanakkor az Európai Bíróság ítéleteiben nem követte a Szerződés 295. cikkének ezt az értelmezését⁽³¹⁾. E cikk szerint a Közösség semleges a tagállamok tulajdonviszonyi rendszereit illetően. A Szerződés egyetlen rendelkezése sem akadályozza annak, hogy az állam teljesen vagy részben vállalatok tulajdonosa legyen. De ezzel párhuzamosan, a versenyszabályoknak azonosan kell érvényesülniük a magánvállalatokra és az állami vállalatokra. Ugyanis, az Európai Bíróság állandó joggyakorlata szerint, a 295. cikknek nem az a rendeltetése, hogy a tagállamokban meglévő tulajdoni rendszereket kivonja a Szerződés alapvető szabályainak hatálya alól⁽³²⁾.
- (131) Ezt a joggyakorlatot megerősítette az Európai Közösségek Elsőfokú Bíróságának 2003. március 6-i, West LB ítélete⁽³³⁾. Ezen ítélet szerint nem tartható az a felfogás, miszerint a Szerződés 295. cikke a Szerződés 87. cikke (1) bekezdésének vonatkozásában korlátozná az állami támogatás fogalmának terjedelmét. A versenyszabályok alkalmazása a vállalatokra, függetlenül attól, hogy milyen tulajdonviszonyok szerint működnek, nem azt a célt szolgálja, hogy korlátozza a Szerződés 295. cikkében foglalt védelem körét, és hogy az államok gyakorlatilag semmilyen mozgástérrel se rendelkezzenek az állami vállalatok irányításában, annak a részesedésnek a megtartásában, amivel ezekben a vállalatokban rendelkeznek, vagy, hogy más szempontokat is figyelembe vehessenek, mint a csupán a nyereséggel kapcsolatos szempontok. Ugyanis ha feltételezzük, hogy az ezen okfejtés szerinti érdekek ellenkezhetnek a versenyszabályok alkalmazásával, azokat a Szerződés 86. cikkének (2) bekezdése figyelembe veszi, amennyiben e rendelkezés előírja, hogy az általános gazdasági érdekű szolgáltatások irányításával megbízott vállalatok kikerülhetnek a versenyszabályok hatálya alól, ha e szabályok jogilag vagy ténylegesen megakadályozzák az ezekre a vállalatokra bízott különleges feladatok teljesítését.
- (132) Ebben az esetben egyáltalán nem vita tárgya, hogy az állam az EDF-ben tulajdoni részesedéssel rendelkezik: ugyanis az állam korlátlan garanciája nem az EDF tulajdonosi rendszeréhez kapcsolódik, hanem annak jogi státusához. Ha ehhez a státushoz belső természeténél fogva a versenyt torzító elemek kapcsolódnak, ezt a státust magát kell az állami támogatások szabályaira vonatkozó vizsgálat tárgyává tenni. A tagállamok szabadon választják meg a vállalatok jogi státusát, de választásukban be kell tartaniuk a Szerződés szabályait.
- Ebben az értelemben a Bizottság intézkedése összhangban van az egyenlő bánásmód elvével.
- (133) A Bizottság semmilyen módon sem vitatja az EDF tőkéjének állami jellegét, és nem vitatja az EPIC státust, mint olyat. A Bizottság pusztán azt vizsgálja, milyen hatása van a szanalási és a felszámolási eljárás hatálya alóli kivonásnak, és az állam, mint végső soron belépő garanciavállaló szerepének az EDF minden adósságát illetően, beleértve azokat, amelyek közszolgáltatói kötelezettségeitől eltérő tevékenységeihez kapcsolódnak.
- (134) A korlátlan állami garancia, amelyet az EDF élvez, eszerint a Szerződés szabályaival összeegyeztethetetlen állami támogatásnak minősül. A Bizottság már kérte ennek megszüntetését a 2002. októberben hozott hasznos intézkedési javaslatra vonatkozó határozatában.
- (135) 2003. november 11-i levelükben a francia hatóságok tájékoztatták a Bizottságot a következő jogszabálytervezetről: „Az Electricité de France és a Gaz de France országos állami vállalatokat átalakítják (...) a gazdasági társaságokra érvényes rendelkezéseknek megfelelő státusú (...) részvénytársaságokká.” A francia hatóságok kijelentik, hogy az EDF részvénytársasággá való átalakítása azzal a következménnyel jár, hogy az az általános jog szerinti vállalatokra érvényes szanalási és hivatalos felszámolási eljárás hatálya alá kerül. A Bizottság úgy ítéli meg, hogy az EDF alávételése az általános jog szerinti csődeljárásnak azzal a hatással jár, hogy megszűnik az a korlátlan garancia, amelyet az állam részéről eddig élvezett.
- (136) 2003. december 16-i levelében a francia kormány megerősítette, hogy „javasolni fogja a Parlamentnek az EDF, amely jelenleg közintézmény, jogi státusának az átalakítását célzó intézkedések meghozatalát, az általános jog szerinti státusszá, úgy, hogy az 2005. január 1. előtti időponttól alkalmazható legyen”. Ennek az információnak az alapján a Bizottság úgy ítéli meg, hogy az EDF részére az állam által nyújtott korlátlan garanciát ténylegesen 2005. január 1. előtt kell megszüntetni. Ez a határidő elegendő és ésszerű, tekintettel a szükséges jogszabályok és rendeletek módosítására.
- b) Az IEG szektor nyugdíjrendszerének reformja
- (137) A Bizottság megállapítja, hogy az IEG ágazat jelenlegi nyugdíjrendszere valójában korlátozza a francia villamosenergia- és gázpiacra való belépést. Ugyanis a minden új belépőre érvényes jelenlegi rendszer szabályai szerint, a vállalatok nem egy egyedi hozzájárulást fizetnek, hanem minden évben részt vesznek az ágazat egésze nyugdíjainak a kifizetésében, saját bértömegük arányában. Ettől fogva, egy új belépő által fizetendő hozzájárulás nem egy előre meghatározott mérték függvénye, hanem azt minden évben az ágazat nyugdíjrendszere pénzügyi egyensúly igényeinek függvényében határozzák meg. Ugyanakkor ez az egyensúlyszint bizonyos paramétereknek felel meg, mint az ágazati bértömeg, annak demográfiai struktúrája, amelyet a piacra való belépése előtt állapítanak meg, és ami semmiféle kapcsolatban sincs az ő nyugdíjkötelezettségeivel.

⁽³¹⁾ A Bíróság 2002. június 4-i ítélete, C-367/98, Bizottság kontra Portugál Köztársaság eset, EBHT I-4731, Bizottság kontra Francia Köztársaság eset, 2002. június 4-i ítélet, C-483/99, EBHT-I-4781, Bizottság kontra Belga Királyság eset, 2002. június 4-i ítélet, C-503/99, EBHT I-4809.

⁽³²⁾ A Bíróság 2002. június 4-i ítélete, C-483/99, Bizottság kontra Francia Köztársaság eset, EBHT I-4781, 44. pont. Lásd még a Bíróság 1984. november 6-i ítélete, 182/83, Fearon eset, EBHT 3677; a Bíróság 1991. március 21-i ítélete, C-305/89, Olasz Köztársaság kontra Bizottság eset, EBHT I-1603; a Bíróság 1999. június 1-i ítélete, C-302/97, Konle eset, EBHT I-3099.

⁽³³⁾ Az Elsőfokú Bíróság 2003. március 6-i ítélete, T-228/99 és 233/99, Westdeutsche Landesbank Girozentrale és Land Nordrhein-Westfalen kontra Bizottság eset, az EBHT-ben még nem jelent meg.

- (138) Továbbá, mivel a villamosenergia- és a gázipar erősen tőkeigényes, valószínű, hogy bármely új piaci belépő vagy a tőzsdén jegyzett cég, vagy a közmegetakarításokra apellál. Ugyanakkor, az IAS számviteli szabályok hatálybalépésével, e vállalatoknak tartalékot kell képezniük az ágazati nyugdíjkötelezettségekre, még a piacra való belépésük előtt, de amely számukra jelenlegi bértömegük arányában történik. A múltbeli nyugdíjakra történő ezen tartalékképzés további terheket jelent azokhoz a vállalatokhoz képest, amelyekre az általános jog szerinti társadalombiztosítási szabályok érvényesek, amelyek a nyugdíjrendszereket egyedi hozzájárulásokból finanszírozzák, és amelyeknek nem kell e kötelezettségekre tartalékot képezniük. Egy erősen tőkeigényes piacra való belépés, amely jelentős fix költségekkel jár, olyan beruházást képvisel, hogy minden pótlólagos teher jelentős akadály lehet.
- (139) Végül a korlátlan állami garancia megszüntetése, amelyben az EDF és a GDF részesül, vagyis alávétésük az általános jog szerinti csőd eljárásnak anélkül, hogy az ágazat nyugdíjrendszerét párhuzamosan megreformálnák, a szektor minden vállalatára, az újonnan belépőket is beleértve, azzal a kötelezettséggel járna, hogy csőd esetén át kellene venniük a két történelmi szereplő nyugdíjkötelezettségeit. Tekintettel a szóban forgó összegekre, ezt a kockázatot a szektor más vállalatai nem tudják vállalni. Egy ilyen kockázatnak a szektor vállalataira való áthárítása ezáltal konkurens megjelenésének akadályát jelenti a francia piacokon.
- (140) Az IEG ágazat jelenlegi nyugdíjrendszere ezáltal akadályozza a francia villamosenergia- és gázpiacra való belépést. A francia hatóságok által bejelentett reform lehetővé teszi ezeknek a belépési akadályoknak a felszámolását. Egyrészt az ágazat vállalatai által fizetett kiegyenlítő hozzájárulások helyébe az általános jog hatálya alá tartozó nyugdíjrendszerekbe történő egyedi befizetéseket léptet (alaprendszer és kötelező kiegészítő rendszerek). Másrészt csökkenti a reform bevezetése előtt megszerzett azon specifikus nyugdíjjogosultságok összegét, amelyek meghaladják az általános jog szerinti juttatások összegét, és amelyeket a szektor minden vállalatának kell finanszíroznia. A reform időpontjában a vállalatok kötelezettségi körében maradó specifikus nyugdíjjogosultságokat véglegesen felosztják azok között két kritérium alapján: a bértömeg, és hogy mennyi ideig állt az IEG státusú dolgozó a vállalat alkalmazásában. A vállalatok hozzájárulása eszerint a villamosenergia- és gázpiacon való jelenlétük időtartamával lesz arányos. Végül, ha a történelmi szolgáltatók csődbe mennének, az ágazat vállalatai csak a specifikus jogokat veszik át kötelezettségeik körébe, és egy olyan felső határértéken belül, amely figyelembe veszi saját nyugdíjkötelezettségeiket, hogy azok működőképessége ne sérüljön.
- (141) Mivel a jelenlegi rendszer az eltörlés küszöbén van, a Bizottság úgy látja, nem szükséges vizsgálni annak a Szerződés rendelkezéseivel való összeegyeztethetőségét.
- E határozat kizárólag arra korlátozódik, hogy megvizsgálják az új rendszernek az állami támogatásokról szóló közösségi szabályokkal való összeegyeztethetőségét.
- (142) Ami a villamos energia és a gáz szállításával és elosztásával foglalkozó dolgozók reform előtti megszerzett nyugdíjjogosultságai egy részének finanszírozása céljából az Országos Villamosenergia- és Gázipari Nyugdíjpénztárhoz történő tarifarendszerű hozzájárulásokat illeti, meg kell jegyezni, hogy annak alapját a fogyasztóknak a villamosenergia- és gázhálózatokhoz való csatlakozása képezi. A tarifarendszerű hozzájárulás minden egyes végfelhasználónál ráépül a hálózat igénybevételenek egy ún. „fix” részére, amely független a ténylegesen fogyasztott energiától. Így azt a végfelhasználó fizeti, még akkor is, ha egyáltalán nem fogyasztana energiát. A hozzájárulás fizetése tehát nem függ a fogyasztott villamos energia vagy gáz mennyiségétől. Ebből az következik, hogy az Országos Villamosenergia- és Gázipari Nyugdíjpénztár finanszírozása, e hozzájárulás révén, nem a más országokból importált villamos energia vagy gáz terhére történik. E finanszírozásnak a mechanizmusa tehát nem erősíti meg a versenyre és a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt támogatási hatást, mivel nem az importált termékeket terheli. Ezáltal nem jelent akadályt a francia villamosenergia- és gázpiacra való belépéssel szemben.
- (143) Egyébként meg kell jegyezni, hogy a reform előtt megszerzett specifikus nyugdíjjogosultságok a múlt költségeit jelentik, amelyek a korábbi monopolhelyzettel vannak kapcsolatban. Ugyanis a specifikus nyugdíjjogosultságok fizetése az IEG ágazathoz tartozó vállalatok részéről nem okozott nehézséget mindaddig, amíg ezek a vállalatok monopolisztikus keretben mozogtak. Persze a más szektorokhoz tartozó vállalatokkal összevetve magasabb nyugdíjterheket viseltek, de védeltséget élveztek minden szektoron belüli konkurenciával szemben. Ezenkívül a számviteli szabályok nem írták elő számukra, hogy az általuk a dolgozóknak kifizetendő speciális jogosultságokra tartalékot képezzenek. Ami a dolgozókat illeti, biztosak lehettek benne, hogy megkapják specifikus nyugdíjjogosultságaikat, amennyiben ezeket a jogosultságokat a közös EDF-GDF nyugdíjhivatal kezelte, amely rendelkezett az állam korlátlan garanciájával. Amióta a villamosenergia- és a gázpiacot megnyitották a konkurencia előtt, ezek a specifikus nyugdíjjogosultságok olyan teherré váltak a villamosenergia- és gázszektor vállalatai számára, amely hatással van versenyképességükre. Egyrészt ezek a specifikus jogosultságok e vállalatok számára pótlólagos társadalombiztosítási terheket jelentenek, amelyek konkurensikat nem terhelik. Másrészt, az IAS-normák hatálybalépésétől számítva, a vállalatoknak számvitelükben tartalékot kell képezniük a dolgozók által megszerzett specifikus jogosultságokra. 2003. január 1-jével ezek a specifikus nyugdíjjogosultságok [...] összeget tettek ki. A specifikus nyugdíjjogosultságoknak a kifizetése, amely nem jelentett prohibítív összeget addig, amíg a vállalatok védeltséget élveztek minden ágazaton belüli konkurenciával szemben, ma igen nagy nehézséget jelent e vállalatok számára, amelyek most már versenyben vannak más villamosenergia- és gázszolgáltató vállalatokkal.

- (144) Az IEG dolgozóknak ezek a specifikus nyugdíjjogosultságai a villamosenergia- és gázipari alkalmazottak országos státúsumának 24. cikkéből és 3. mellékletéből származnak, mely utóbbi az 1946-ból datálódó rokkantsági, öregségi és elhalálozási juttatásokra vonatkozik. Ezeket a szövegeket 1997 óta nem módosították.
- (145) A bejelentett reform előírja, hogy az ágazat vállalatai nem fizetik meg a villamos energia és a gáz szállításával és elosztásával foglalkozó dolgozóknak a reform bevezetésekor már megszerzett specifikus jogosultságait. Arányosítják azt ahhoz, ami feltétlenül szükséges, mivel a vállalatokat a múltbeli nyugdíjakra vonatkozó specifikus jogosultságokkal kapcsolatos terheknek csak egy részétől mentesítik. Ugyanis ha a múltbeli specifikus jogosultságok összege az ágazatra vonatkozóan [...], a vállalatokat csak a villamos energia és a gáz szállításával és elosztásával foglalkozó dolgozóknak a reform bevezetésekor már megszerzett specifikus jogosultságainak a kifizetése alól mentesítik, ami 2003. január 1-jén [...] összeget képviselt, tehát [...] összeg továbbra is az ágazat vállalatait terheli. Tehát a nyugdíjrendszer reformja, amint az a francia hatóságok bejelentették, az ágazati vállalatokat a múltbeli specifikus nyugdíjjogosultságok teljes összegének a kifizetése alól nem, csupán annak egy része alól mentesíti.
- (146) Minden monopolisztikus keretben működő piac specifikus módon szerveződik, és nem alkalmas azonnal a piacra nyitása után a versenyhelyzetű működésre. Következésképpen egy ilyen szektornak a liberalizációja szükségessé teszi annak átszervezését, hogy képes legyen megvalósítani a célul kitűzött versenyszerű működést. Az ilyen szektorszintű átszervezéshez nyújtott állami támogatás szükséges és arányosított. Ugyanis csupán a villamos energia és a gáz szállítási és elosztási tevékenységei, amelyeket hagyományosan monopolisztikusan végeznek, részesülnek támogatásban, a reform egyéb elemei nem tartalmaznak állami támogatást. A támogatást tehát a Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének c) pontja szerint a közös piaccal összeegyeztethető támogatásnak lehet tekinteni, mivel lehetővé teszi a kérdéses tevékenység fejlesztését és nem változtatja meg a kereskedelmet a közös érdekekkel ellentétes mértékben.
- (147) A Bizottság úgy ítéli meg, hogy a konkrét esetben fennálló helyzet nem különbözik különösen attól a helyzettől, amit az energetikai területen a „meghiúsult költségek” jelentenek. Ugyanis olyan támogatásokról van szó, amelyek a versenyhelyzetű energiaszektorra való áttérést segítik elő. Persze a Bizottság által az ilyen támogatási típusok kivizsgálására használt módszerek nem teszik lehetővé ennek a nyugdíjrendszernek a kielégését. Mégis, az adott esetben, a Bizottság úgy látja, hogy helyénvaló ezeket a támogatásokat a meghiúsult költségek támogatásához hasonlítani, és hasonló esetek elemzésénél ezt a megközelítést fogja alkalmazni.
- (148) Az IEG ágazat nyugdíjrendszerének a reformja, amelyben kiküszöböli az akadályokat a francia villamosenergia- és gázpiacra való belépés előtt, lehetővé teszi a piacokon a konkurencia erősödését. Ennek a speciális rendszernek a reformja ezenkívül beleillik a tagállamok nyugdíjrendszerei reformjának az általános keretébe, amelyet úgy a Tanács, mint a Bizottság szorgalmaz (34).
- c) *Az EDF azon társasági adó 1997-es meg nem fizetése miatt élvezett előnye, amely adómentes címen a főellátási hálózatának (RAG) a felújítására létrehozott könyvtartalékaik része után volt esedékes*
- (149) A Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az ott meghatározott kritériumoknak megfelelő támogatások elvben összeegyeztethetetlenek a közös piaccal. A Szerződés 87. cikkének (2) bekezdésében felsorolt ezen összeegyeztethetlenség alóli kivételek ebben az esetben a támogatás jellege miatt, amelyek célja nem az említett bekezdésben felsorolt célok elérése, nem alkalmazhatóak.
- (150) Az érintett támogatási intézkedés nem tesz eleget a Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének a) és c) pontjába foglalt feltételeknek sem, amelyek egyes régiók gazdasági fejlődésének az előmozdítására vonatkoznak, annál is inkább, mivel funkcionális támogatásról van szó. Ugyanis a támogatás nincs alárendelve beruházásoknak vagy munkahelyek teremtésének, amint azt a regionális célzatú állami támogatásokra vonatkozó irányelvek előírják.
- (151) A Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének c) pontja kivételt irányoz elő egyes tevékenységek fejlesztésének az előmozdítására is, ha azok a közös érdeket meghaladó mértékben nem változtatják meg a kereskedelem feltételeit. Ebben az esetben a vizsgált támogatási intézkedés nem illik bele ebbe a mentességbe. Ez az érvényes adójogszabályok alóli kivétel, amely csak egyetlen vállalatot kedvezményez, nem minősíthető úgy, mint ami egy tevékenység fejlesztését segítené elő. Egyetlen célja csupán az, hogy segítse egy vállalat operatív költségeinek a csökkentését.
- (152) Ami a Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének b) és d) pontjában előírt kivételeket illeti, az ez esetben érintett támogatási intézkedésnek nem az a célja, hogy egy közös érdekű projektet realizáljon, sem az, hogy a francia gazdaság egy súlyos zavarát orvosolja, sem az, hogy a kultúrát vagy a hazai kulturális örökséget szolgálja.

(34) Lásd többek között a Bizottság és a Tanács 2003. március 18-i közös jelentését a létfenntartási és egyéb nyugdíjakról.

- (153) Eszerint a Szerződés 87. cikkének (2) és (3) bekezdésébe foglalt összeegyeztethetőségi feltételek nem teljesültek. Egyébként ami a közszolgáltatói költségek kompenzációját illeti ugyanaz a megjegyzés a helytálló, mint amit az EDF által élvezett korlátlan állami garancia kapcsán tettünk: a francia hatóságok az adókedvezmény vonatkozásában nem hivatkoztak a Szerződés 86. cikke (2) bekezdésének alkalmazására, de aláhúzták a tényt, hogy az EDF közszolgáltatói feladatokat lát el. A francia hatóságok ugyanakkor semmiféle értékelést sem közöltek arról, hogy ezek a feladatok mekkora költséget jelentenek az EDF számára. A Bizottság nem tudja tehát megállapítani, hogy a kérdéses adókedvezmény kompenzálja-e vagy sem a rá háruló közszolgáltatói feladatokkal kapcsolatos pótlólagos költségeket⁽³⁵⁾.
- (154) A fenti szempontok alapján a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a vizsgált támogatás működési támogatásnak minősül, amely hatásában megerősíti az EDF versenypozícióját konkurenseivel szemben. Ezért az összeegyeztethetetlen a közös piaccal.
- (155) A Bizottság végül úgy látja, hogy a francia hatóságok állításával ellentétben, az elévülési szabály ebben az esetben nem alkalmazható. Igaz, az EDF az adómentes könyvtartalékokat 1987 és 1996 között képezte. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy egyrészt az Országos Számvetési Tanács szerint a hibákat, amelyek természetüknél fogva, múltbeli könyvelési tételekre vonatkoznak, annak a gazdasági évnél az eredményében kell lekönyvelni, amelynek során azt észlelték, másrészt, a törvény, amely úgy rendelkezett, hogy a koncesszióba adó járandóságát a társasági adó hatálya alá nem tartozó tőkejutatásként kell átvezetni, 1997. november 10-i keltezésű. Az adókedvezmény tehát 1997-től datálódik, és az elévülés nem vonatkozik egy ebben az időpontban nyújtott új támogatásra.

VI. KÖVETKEZTETÉSEK

- (156) Ennek a határozatnak az alapját a francia hatóságok által benyújtott információk képezik. Meg kell jegyezni, hogy a 2002 októberében eljuttatott, információt kérő felszólítás ellenére, a francia hatóságok következetesen megtagadták, hogy teljeskörűen átadjanak a Bizottságnak bizonyos bekért dokumentumokat. Többek között a felszólításban bekért számvetési jelentésből csak kivonatokat közöltek.
- (157) A Bizottság megállapítja először is, hogy az EDF által élvezett korlátlan állami garanciát meg kell szüntetni, ami azzal a következménnyel jár, hogy a vállalatot alá kell vetni az általános jog szerinti kollektív eljárásoknak.

⁽³⁵⁾ Az Altmark ítéletben azon megfogalmazott feltételek betartásának vizsgálata, amelyek lehetővé teszik a Szerződés 87. cikke (1) bekezdésének alkalmazási köréből való kivételt, valamint a Szerződés 86. cikkének (2) bekezdése szerinti alkalmazási kritériumok vizsgálata ebben az esetben tehát nem lehetséges.

- (158) A Bizottság tudomásul veszi a francia hatóságok kötelezettségvállalását, hogy biztosítják az IEG ágazat nyugdíjrendszerének a kapcsolódását az általános jog szerinti nyugdíjrendszerekhez, teljes pénzügyi semlegességgel úgy a befogadó rendszerek, mint az állam számára. A Bizottság úgy ítéli meg, hogy amennyiben a fenti kötelezettségvállalást betartják, a kérdéses kapcsolódás nem tartalmaz állami támogatást.
- (159) A Bizottság ezt követően megállapítja, hogy a villamos energia és a gáz szállításával és elosztásával foglalkozó dolgozóknak a reform időpontjában megszerzettnek tekintendő specifikus nyugdíjjogosultságait a továbbiakban már nem az ágazat vállalatai fizetik, hanem azt egy tarifarendszerű hozzájárulásból finanszírozzák. Az, hogy az ágazat vállalatai a múltbeli specifikus jogosultságok egy részét már nem fizetik, a Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének c) pontja szerinti, a közös piaccal összeegyeztethető állami támogatásnak minősül.
- (160) A Bizottság végül megállapítja, hogy főellátási hálózatának (RAG) felújítására adómentesen képzett tartaléka egy része után esedékes társasági adó meg nem fizetése az EDF részéről 1997-ben a közös piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatásnak minősül. Ez az adótámogatás 888,89 millió euro összeget tesz ki,

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

A Franciaország részéről az Electricité de France (EDF) számára nyújtott korlátlan garancia a közös piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatásnak minősül, és azt 2005. január 1. előtt meg kell szüntetni.

2. cikk

A francia villamosenergia- és gázipari ágazat nyugdíjrendszerének az általános jog szerinti nyugdíjrendszerekhez való kapcsolása nem minősül a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése szerinti támogatásnak, amennyiben ez a kapcsolódás pénzügyileg semleges úgy a vállalatok, mint a befogadó rendszerek és az állam számára.

A villamos energia és a gáz szállításával és elosztásával foglalkozó dolgozóknak a reform időpontjában megszerzettnek tekintendő jogosultságainak a villamosenergia- és gázipari ágazat vállalatai részéről történő meg nem fizetése és ennek tarifarendszerű alapon történő finanszírozása a Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének c) pontja szerinti, a közös piaccal összeegyeztethető támogatásnak minősül.

A Franciaország részéről az említett megszerzett specifikus jogosultságokkal kapcsolatban az Országos Villamosenergia- és Gázipari Nyugdíjpénztárnak adott garancia a Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése szerint nem minősül állami támogatásnak.

3. cikk

Főellátási hálózatának (RAG) felújítására adómentesen képzett tartalékainak a része után esedékes társasági adó meg nem fizetése az EDF részéről 1997-ben, ami megfelelt a koncesszióba adó 14,119 milliárd frankos járandóságának, amit tőkejuttatásként vezettek át, a közös piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatásnak minősül.

A meg nem fizetett társasági adótételben megjelenő támogatási elem 888,89 millió eurót tesz ki.

4. cikk

Franciaország minden szükséges intézkedést megtesz ahhoz, hogy a 3. cikkben hivatkozott és jogellenesen már rendelkezésre bocsátott támogatást az EDF-től behajtsa.

A behajtást haladéktalanul végre kell hajtani, a nemzeti jogban előírt eljárás szerint, amennyiben az lehetővé teszi e határozat azonnali és tényleges végrehajtását. A behajtandó támogatás tartalmazza annak az EDF rendelkezésére bocsátásától annak tényleges behajtásáig felszámított kamatokat. A kamatokat

azzal a referenciakulccsal kell kiszámítani, amelyet a regionális célzatú támogatások keretében a szubvencióval egyenértékű számításoknál alkalmaznak, és olyan alapon, amelyet az illegális támogatások behajtására érvényes kamatlábakról szóló bizottsági közleménynek az alapján képeznek⁽³⁶⁾.

5. cikk

Franciaország e határozat közlését követő két hónapon belül tájékoztatja a Bizottságot az annak végrehajtására fogatosított intézkedéseiről.

Ezt a Bizottság részére nyújtandó információt a mellékletben található formaíven juttatják el.

6. cikk

E határozatnak a címzettje a Francia Köztársaság.

Kelt Brüsszelben, 2003. december 16-án.

a Bizottság részéről

Mario MONTI

a Bizottság tagja

⁽³⁶⁾ HL C 110., 2003.5.8., 21. o.

MELLÉKLET
TÁJÉKOZTATÓ LAP

az EDF-re vonatkozó 2005/145/EK bizottsági határozat végrehajtásáról

A határozat 1. cikkét illetően:

Kérjük, adja meg, mely dátummal történt az EDF státusának a megváltoztatása, és csatolja hozzá az e státusváltoztatást igazoló dokumentumok egy-egy másolatát.

A határozat 3. cikkét illetően:

1. Hogyan számítják a kamatokat a behajtandó támogatás összegére ⁽¹⁾?
2. A 659/1999/EK eljárási rendelet 14. cikkének megfelelően milyen intézkedéseket irányoznak elő a támogatás azonnali és tényleges behajtására?
3. A 659/1999/EK eljárási rendelet 14. cikkének megfelelően milyen intézkedéseket hoztak már a támogatás azonnali és tényleges behajtására?
4. Mi a támogatás teljes behajtásának a tervezett határideje?
5. Egyéb megjegyzések?

⁽¹⁾ Az illegális támogatások behajtására érvényes kamatlábakról szóló bizottsági közleménynek megfelelően (HL C 110., 2003.5.8., 21. o.), a hivatkozási kamatlábat összetett módon alkalmazzák. Az összetett kamatok kiszámítása éves alapon az alábbi képlet szerint történik, kamat = [tőke (1 + kamatláb) évek száma] – tőke.